

Důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy

Nela Pavelková

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nela Pavelková**
Osobní číslo: **H190096**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se genderu učitelů v mateřské škole.
Vymezení teoretických východisek o výběru povolání učitele mateřské školy s ohledem na gender učitele.
Příprava metodiky empirické části, stanovení výzkumného cíle a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativně orientovaného výzkumu prostřednictvím interview s učiteli mateřských škol.
Zpracování, vyhodnocení a interpretace získaných dat.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a formulace závěrů výzkumu.

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

- Burn, E., & Pratt-Adams, S. (2015). *Men teaching children 3-11: dismantling gender barriers*. New York: Bloomsbury Academic.
- Fárová, N. (2018). Muži do škol? Ano! Ale...:Potřeba mužů v primárním vzdělávání. *Gender a výzkum/Gender and research*, 19(1), 82-104.
- Majerčíková, J., & Urbanecová, K. (2020). Prestiž učitelství v mateřské škole optikou subjektivní percepce učitelek. *Studia Paedagogica*, 25(1), 51-77.
- Syslová, Z. (2017). *Učitel v předškolním vzdělávání a jeho příprava na profesi*. Brno: Masarykova univerzita.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou v mateřské škole? Pohled kvalitativního výzkumu. *Pedagogická orientace*, 24(4), 510-534.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Beata Horníčková**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. října 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

L.S.

prof. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 12. října 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně ..... 11.4.2022 .....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy;

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá důvody, které vedly ženy a muže k výběru povolání učitele mateřské školy. Teoretická část bakalářské práce sumarizuje poznatky související s ženami a muži ve sborech učitelů mateřských škol. Dále je definován pojem gender a pojmy úzce související. Teoretická část se zabývá povoláním učitele mateřské školy a problémy, jako jsou semiprofese či feminizace učitelského povolání. Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jaké jsou důvody žen a mužů pro výběr povolání učitele mateřské školy. Dále se praktická část zabývá rozdíly ve vztahu k dětem s ohledem na gender učitele, zjišťuje, jak je vnímána genderová role učitele v mateřské škole a zabývá se příčinami vysoké feminizace učitelského sboru mateřských škol dle učitelek a učitelů mateřských škol.

Klíčová slova: genderové stereotypy, prestiž učitelského povolání, profesní identita

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the reasons that led women and men to choose the profession of kindergarten teacher. The theoretical part of the bachelor thesis summarizes the knowledge related to women and men in kindergartens of kindergarten teachers. The term gender is also defined and closely related concepts. In the theoretical part we also deal with the profession of kindergarten teacher and problems such as semi-professions or feminization of the teaching profession. The aim of the practical part of the bachelor thesis is to find out what are the reasons for women and men to choose the profession of kindergarten teacher. The practical part deals with the differences in relation to children with respect to gender of the teachers, finds out how the gender role of teachers in the kindergarten is perceived and deals with the causes of high feminization of kindergarten teachers according to kindergarten teachers.

Keywords: gender stereotypes, prestige of the teaching profession, professional identity

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Beatě Horníčkové za cenné rady a odborné vedení. Dále bych ráda poděkovala participantům výzkumu, za jejich ochotu a přívětivost realizovat interview, bez kterých by bakalářská práce nevznikla. Poděkování patří i mé rodině a přátelům, za jejich psychickou podporu a trpělivost po celou dobu mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 GENDER.....	13
1.1 FEMINITA A MASKULINITA	13
1.2 GENDEROVÝ STEREOTYP	14
1.3 GENDER VE SPOLEČNOSTI.....	15
2 POVOLÁNÍ UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	17
2.1 VÝBĚR POVOLÁNÍ UČITELE V MATEŘSKÉ ŠKOLE	18
2.2 PROFESNÍ IDENTITA UČITELE	19
2.3 ŽENY V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH	20
2.4 MUŽI V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH	20
3 PRESTIŽ UČITELSKÉHO POVOLÁNÍ.....	23
3.1 UČITELSTVÍ JAKO SEMIPROFESE	24
3.2 FEMINIZACE UČITELSKÉHO POVOLÁNÍ.....	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	27
4.1 HLAVNÍ A DÍLČÍ VÝZKUMNÉ CÍLE	27
4.2 HLAVNÍ A DÍLČÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
4.3 VÝZKUMNÁ METODA	28
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	28
4.4.1 Charakteristika výzkumného vzorku.....	29
5 INTERPRETACE DAT.....	31
5.1 PRVOTNÍ DŮVOD KE ZVOLENÍ PROFESE.....	31
5.1.1 Preference práce s dětmi	32
5.1.2 Náhoda a záměr.....	32
5.1.3 Reakce okolí s ohledem na gender učitele	33
5.2 PŘEVAHA ŽEN V POVOLÁNÍ	34
5.2.1 Platové podmínky.....	34
5.2.2 Biologické predispozice	36
5.2.3 Stereotyp	37
5.2.4 Učitelství jako semiprofese	37
5.3 VZTAH K DĚTEM S OHLEDEM NA GENDER UČITELE.....	38
5.3.1 Mateřský klín	38
5.3.2 Akční muži	39
5.4 PŘEVAŽUJÍCÍ POZITIVA	40

5.4.1	Více mužů do mateřských škol	41
5.4.2	Reakce rodičů	41
5.4.3	Setrvání u profese	42
6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	44
7	DISKUSE	45
7.1	LIMITY VÝZKUMU	46
8	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	47
	ZÁVĚR	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	49
	SEZNAM GRAFŮ	52
	SEZNAM TABULEK.....	53
	SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

Inspirací pro výběr tématu mé bakalářské práce mi byl můj kamarád, který je učitelem v mateřské škole. Byl to první mužský učitel, kterého kdy jsem v mateřské škole viděla a zajímalo mě, proč tomu tak je. Proč není více mužů v učitelských sborech. Má dosavadní zkušenost byla pouze s ženami, které působí v mateřských školách. Zajímaly mě taktéž důvody, které muže do sborů mateřských škol přivádí.

Bakalářská práce se zabývá důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy. Cílem je sumarizovat poznatky, které by mohly souviset s důvody pro výběr povolání učitele mateřské školy. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části jsou definovány aspekty související s ženami a muži ve sborech učitelů mateřských škol. Můžeme si povšimnout, že učitelství pro mateřské školy, je značně feminizovanou profesí, ve které je mužských učitelů jako šafránu. Předškolní vzdělávání hojně obsazují ženy a mužské učitele můžeme vidět jen zřídka. Neustále jsem přemýšlela, proč je tomu to tak. Mezi mou prvotní teorií patřilo, že se muži příliš nehrnou do předškolního vzdělávání, protože nechtějí být v interakci s malým dítětem. Setkala jsem se s mnoha muži, kteří zastávali názor, že by v mateřské škole učit nemohli, protože by to nezvládli. Začala jsem tedy přemýšlet, zda je to opravdu otázka pohlaví, nebo povahy daného člověka, protože učitelství pro mateřské školy přece jenom nějaké mužské zástupce má. Z tohoto důvodu jsem se taktéž zamýšlela, jestli je učitelství pro mateřské školy pro muže finančně zajímavé povolání. Ženy se většinou spokojí s menším platovým ohodnocením než muži. Zajímalo mě také, jestli se budou odpovědi žen a mužů lišit.

Během studia jsem se setkávala s různými názory na profesi učitele mateřské školy. Převažovaly názory negativního rázu i shazování profese. Tohle se však stávalo u lidí, kteří s předškolním vzděláváním neměli mnoho zkušeností. To mě přivedlo na myšlenku, jak vlastně velkou prestiž učitelství pro mateřské školy má. Setkávám se často s názory, že učitel v mateřské škole „jenom“ hlídá děti. Široká veřejnost nemá ponětí o tom, že mateřská škola je vzdělávací instituce, která má své vlastní kurikulum a je vázána školským zákonem. Učitel v mateřské škole je zodpovědný za vzdělávání další generace a stejně tak je zodpovědný za rozvoj dítěte v mnoha ohledech. Mateřská škola taktéž dává základy pro další úspěšné vzdělávání a mnoho výzkumů již dokázalo jeho návratnost a přínosná pozitivita.

V praktické části bakalářské práce se snažím, na základě výše zmíněného, zjistit důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy za pomoci interview. Snažím se proniknout do hloubky dané problematiky a zkoumat odpovědi žen a mužů. Na základě odpovědí

jednotlivých participantů, si za pomoci otevřeného kódování tvořím významové kategorie, které mi následně slouží k interpretaci dat. Interpretací dat jsem získávám odpovědi na výzkumné otázky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 GENDER

První kapitola bakalářské práce pojednává o genderu a pojmy úzce souvisejícími. Gender úzce souvisí s biologickým pohlavím, avšak je nutno podotknout, že tyto pojmy nejsou totéž, i když často bývají mylně zaměňovány. Gender je stěžejním a taktéž klíčovým pojmem.

Slovo gender pochází z řečtiny a znamená rod. Gender můžeme taktéž přeložit jako sociální pohlaví. Jakmile se člověk narodí, jeho rodové rozdíly jsou jak historicky, tak společensky proměnlivé. V jedné společnosti mohou mít i víc variant. Tyhle rodové rozdíly však bývají přijaty za správné a platné (Janošová, 2008). Gender můžeme taktéž definovat jako „*výsledek působení převážně sociokulturních vlivů na jedince určitého pohlaví.*“ (Orel, at al. 2016, s. 87).

Gender se tedy označuje jako kulturní charakteristiky a modely, které jsou připisovány ženskému nebo mužskému biologickému pohlaví. Poukazuje taktéž na sociální rozdíly mezi oběma pohlavími (Český statistický úřad, 2016)

Biologické pohlaví, na rozdíl od genderu, existují pouze dvě, a to ženské a mužské. Rozlišujeme tedy ženu, kterou můžeme geneticky identifikovat tím, že má dva chromozomy X. Muže poté můžeme identifikovat tak, že má chromozom X a Y. Dále můžeme mužské a ženské pohlaví primárně rozlišovat podle reprodukčních orgánů, či sekundárních znaků pohlaví (Wienclaw in Press, 2014).

U genderu však můžeme nalézt širokou škálu kategorií, která se odráží od dvou základních pojmů, které nazýváme jako feminita a maskulinita.

Pravděpodobně každý máme jinou představu o tom, jak by měla vypadat typická žena a typický muž v dělení podle genderu. Správné oblékání či chování nemůžeme kategorizovat, jelikož každý člověk je jedinečný a vnímá tuto skutečnost jinak. Stejně tak nemůžeme rozlišovat, jestli je správné umístit do mateřské školy ženu či muže.

1.1 Feminita a maskulinita

Pojmy feminita a maskulinita řadíme ke genderu. Tyhle dva pojmy můžeme označit jako protiklady a můžeme je brát jako synonyma k pojmům ženství a mužství u biologického pohlaví. U genderu jsou však mužské a ženské vlastnosti proměnlivé. Jsou to osobnostní rysy, postoje, chování, zájmy, které jsou typické pro dané pohlaví. Maskulinita a feminita určují individuální rozdíly, které můžeme vidět v určitých osobnostních charakteristikách. (Lippa,

2008). „*Maskulinita se vyznačuje silou, sebejistotou, aktivitou, výkonností, racionálním, řešitelským přístupem k problémům, samostatností. Pro feminitu je příznačná spíše slabost, měkkost, poddajnost, pasivita, závislost, přístup k řešení problémů je spíše citový a prožívající než racionální.*“ (Paulík, 2010, s. 185)

Feminita a maskulinita jsou variabilní pojmy, v pojetí genderu můžeme u žen nalézt mužské vlastnosti a naopak.

Co se týče biologického pohlaví a jeho stereotypů, odlišují se stejně tak. V naší společnosti se ženám a mužům přiřazují vlastnosti typické pro jejich pohlaví, tyhle znaky pohlaví se často mohou doplňovat jako protiklady. Karsten (2006) vytvořil seznam znaků typických pro ženské a mužské pohlaví. Co se týče pohlaví ženského, můžeme uvést, že jsou „*ženy citově založené, emocionální, empatické, milovnice dětí, něžné, ohleduplné, pečlivé a opatrné, soucitné, mírné, ...*“, naopak znaky mužského pohlaví jsou, že „*muži jsou aktivní, autoritativní, bojovní, dominantní, neohrožení, odvážní, podnikaví, racionální, silní a energičtí, schopní sebeovládání, ...*“ (Karsten, 2006, s.24)

Feminí a maskuliní znaky, stejně tak jako ženské a mužské stereotypní znaky se v mnohém neodlišují. Naše biologické pohlaví nám dává v naší společnosti směr, jakým se ubírat již od útlého věku. Dokonce při rozlišování pohlaví je dívkám přiřazována růžová barva a chlapcům modrá. Tohle rozdělování podle pohlaví pokračuje i s tím, jak dítě roste. V případě, že rodiče formují dítě podle stereotypních znaků pohlaví, nedávají dítěti přílišnou naději, že se bude vyvíjet jinak, než jak je společností dáno.

1.2 Genderový stereotyp

Již od útlého věku se setkáváme s něčím, čemu se říká genderový stereotyp a mnohdy si to ani neuvědomujeme. Myslím, že každý z nás zažil rozdělení, kdy se dívkám připisuje kočárek s panenkou a chlapcům autíčka, dívky bývají často spojovány s růžovou barvou a chlapci s modrou nebo, že si dívky si hrají na kadeřnictví a chlapci hrají fotbal.

Tohle nenápadné podsouvání silně genderově založených hraček navádí děti směrem, kterým je naše společnost s ohledem na genderové stereotypy ubírána. Předkládá jim hračky a pomůcky, které by jim měly pomoci k tomu, aby se v dospělosti chovaly v rámci tradiční role daného pohlaví (Wienclaw in Press, 2014).

Genderové stereotypy jsou určité psychologické rysy, o kterých předsudečně předpokládáme, že jsou charakteristické pro ženské nebo mužské pohlaví (Best & Foster, 2004). Člověk často jedná pod vlivem stereotypu. Ženám, či mužům automaticky přiřazuje vlastnosti, schopnosti nebo věci, které jsou určeny pro dané pohlaví bez ohledu na jejich individualitu. V obchodech či na obalech spousty hraček a pomůcek si můžeme všimnout, že se čas od času objeví nápis „určeno pro dívky“, „určeno pro chlapce“ a někdy i samotné učebnice obsahují ilustrace, které jsou genderově necitlivé. To dokazuje, že i v dnešní moderní společnosti jsou genderové stereotypy stále mezi námi. Snaha dnešní společnosti těmhle „nespravedlivým“ stereotypům zabránit se ubírá správným směrem. V českém vzdělávacím systému se objevuje řada příruček, které tyhle nedostatky ve vzdělávacím systému mapují a mají snahu o to, aby se budoucí pedagogové a pedagožky tomuhle problému věnovali a snažili se genderové stereotypy odstranit (Janošová, 2008).

Genderové stereotypy jsou stále mezi námi a jsou vytvářeny kulturou a společností, ve které žijeme. Při odstranění genderových stereotypů, by došlo k rovnosti mezi ženami a muži. Ženy a muži by měli jednotné šance a příležitosti ve vzdělávání, v pracovním zařazení a v rodinném životě.

1.3 Gender ve společnosti

Gender ve společnosti souvisí s pojetím ženy a muže a jejich rolí, kterou ve společnosti zaujímají.

Genderové role mohou být pojaty jako očekávané vlastnosti či prvky chování, která jsou založená na biologickém pohlaví jedince. U žen se tradičně očekávají feminní vlastnosti a u mužů vlastnosti maskulinní (Fawkner, 2012).

Biologie má tedy silný vliv na gender. Vyplývá z toho stereotypní chování žen a mužů. Jako příklad můžeme uvést porod dítěte. Porod dítěte může být uskutečněn pouze pomocí ženských pohlavních orgánů, a i kdyby muž chtěl zažít tuhle zkušenost, může, ovšem jako pozorovatel. Můžeme tedy předpokládat, že biologické rozdělení na ženu a muže nám dalo jasné role, kdy žena, díky svým reprodukčním vlastnostem, je strážkyně domova a stará se o děti a muž je ochránce, představitel síly. Nemůžeme však uvést tvrdý závěr, který by znamenal, že díky biologickému pohlaví jsou nám předurčeny i genderové role. Genderové role jsou rozdílné v průběhu času a taktéž každá kultura má své genderové role (Wienclaw in Press, 2014).

Ve vzdělávání můžeme taktéž pozorovat něco, čemu se říká genderová nerovnost. Stejně tak jako v ostatních zaměstnáních, která jsou nějakým způsobem nakloněná určitému pohlaví, tak i ve školství si můžeme povšimnout, že učitelské sbory jsou spíše nakloněny ženskému pohlaví.

Ve vzdělávání dochází ke genderové segregaci, tedy k rozdělení podle genderu. K tomuhle rozdělení může docházet díky skutečnosti, že ženy a muži jsou od útlého věku směřováni k tomu, aby si zvolili odlišné obory, které budou studovat, či profese, které budou vykonávat. Ženy a muži jsou směřováni do genderově typických oborů, což jim prakticky určuje, že budou vykonávat typicky ženské a typicky mužské povolání. Tohle dělení přispívá ke genderové segregaci trhu (Valentová, Šmídová & Katrňák, 2007).

„Segregace představuje genderovou dělbu placené práce a v důsledku toho také rozdělení sektorů, zaměstnání a pracovních pozic na ty, kde dominují muži, na ty, kde dominují ženy, a nebo na tzv. integrované oblasti, kde je podíl žen a mužů zhruba vyrovnaný.“ (Křížková, & Sloboda, 2009, s. 13)

Ke genderové segregaci povolání dochází vinou toho, jak je společnost uspořádána a jaký vliv v dané společnosti právě gender má. Ve společnosti dochází k dělení na mužské a ženské profese vinou toho, jaké má jejich pohlaví ve společnosti potenciál (Křížková, & Sloboda, 2009).

Naše společnost je stále řízena vlivem genderového stereotypu, kdy jsou ženám a mužům přiřazovány vlastnosti na základě jejich pohlaví. I když se spousta lidí snaží o nápravu a o rovnost mezi ženami a muži, tak mezi nás tyto stereotypy stále pronikají. Můžeme si povšimnout, že právě dívkám jsou v útlém věku předkládány na hraní panenky, což simuluje péči o dítě. Dívky jsou tedy spíše vedeny k tomu, aby se staraly o děti, nežli jsou vedeni chlapci. V mateřských školách je převaha žen v učitelském sboru. Otázkou tedy zůstává, zdali je tomu tak vinou genderových stereotypů. Tedy pokud by dívky a chlapci byli vychováni v genderové rovnosti, pomohlo by to přivést více mužských učitelů do mateřských škol.

2 POVOLÁNÍ UČITELE MATEŘSKÉ ŠKOLY

Druhá kapitola pojednává o povolání učitele mateřské školy. Tohle povolání je každému nejspíše dobře známo a pravděpodobně každý si předškolním vzděláváním prošel a některé to zaujalo natolik, že se tuhle profesi rozhodl jít studovat. Ač se to může zdát, povolání učitele mateřské školy není rozhodně jednoduchá profese. Pedagog v předškolním vzdělávání pečuje o děti předškolního věku a rozvíjí jejich osobnost a má snahu o jejich celkový rozvoj.

Být učitelem znamená, podle Vašutové (2007, s.7), „přijmout zodpovědnost vůči společnosti za vzdělanost mladé generace, za její přípravu pro život a budoucí povolání. Učitelství již nelze považovat za dlouhé poslání, ale za náročnou odbornou práci v oblasti vzdělávání a výchovy“

Učitel je profesně připravený pedagogický pracovník, který vzdělává jiné osoby. Podněcuje u nich proces učení a řídí je. Očekává se, že podle toho, jak je učitel kvalitní a také jak kvalitní je jeho práce, tak budou kvalitní také výsledky jeho žáků (Průcha, 2013).

Učitelství je vztahová profese, to znamená, že jakmile se v profesi člověk dostane do interakce s druhým člověkem, tak situace nemá jednoznačně „správné“ řešení. Důležitostí vztahové profese a úspěšného učitele je potřeba sebereflexe. Učitel musí mít dovednost analyzovat sám sebe, vlastní zkušenosti, pocity či postoje (Bendl, 2008).

Učitel se dostává do rozporuplných situací, které musí řešit prakticky denně. Co se týče přípravy, tak ani pro učitele, který má přípravu perfektně připravenou a zvládnutou, to není zaručením úspěchu. Nelze předpokládat, že perfektní příprava, bude mít taktéž perfektní výsledek, to není nikdy zaručeno. Proto je profese učitele tak vysoce náročná. Pokud je učitel profesionál, přepokládá se, že si bude vědět rady v každé situaci a bude úspěšný. Vztah učitel – žák je však založen v téhle profesi na moci. Je tím myšleno to, že většinou jedna strana (učitel) má převahu a řídí a ovlivňuje někoho druhého (v postavení slabšího). Velkým rizikem může být to, že učitel může svého profesního postavení zneužít a pomocí manipulace a také toho, že zneužije svou moc ovlivňovat, může dojít k neúspěchu (může vést ke „zničení dítěte“, odmítnutí učitele ze strany dítěte apod.). Dalším ze vztahových dilemat můžeme uvést také to, že má učitel snahu vést žáky k samostatnosti. Učitel vybízí žáky, aby byli autonomní. Ovšem ne každý jedinec je stejný a učitel se tak dostává do situací, kde se nachází v interakci s jedinci, kteří nejsou připraveni a jsou nezralí. Učitel v tomhle

případě používá prostředky, které místo toho, aby je vedly k autonomii a samostatnosti, tak prohlubují nezralost jedince, protože je učitel vede, řídí či instruuje. Jedním z nelehkých úkolů pro učitele je práce s žákem jako partnerem, mezi snahou přiblížit se k žákovi a vcítit se do něj a zároveň si taktéž držet odstup. Dodržet balanc mezi těmito úkoly je velmi nejednoduchý úkol. Učitel jej musí však splnit, aby mohl bez větších problémů hodnotit či pomáhat. Dále také učitel musí pochopit, že každý žák je jedinečný, a má taktéž svůj jedinečný způsob učení. Žáci si musí osvojit určité poznatky, které dle závazných pravidel a norem jsou platná pro všechny, avšak učitel musí vyjít vstříc rozdílnostem v učení a relativním osvojování poznatků, má-li být žák úspěšný (Štech, 1994).

Učitel mateřské školy je tedy osoba, která je připravená vzdělávat další generace a předávat jí znalosti, dovednosti a široký rozhled.

2.1 Výběr povolání učitele v mateřské škole

Výběr povolání je proces, který přivádí jedince ke zvolení profese, která bude odpovídat jeho preferencím, bude jej naplňovat a bude na míru jeho schopnostem. Výběr povolání učitele v mateřské škole je volbou pro ty jedince, kteří mají touhu vzdělávat další generace a trávit čas s dětmi předškolního věku.

Česká republika v současné době nevyžaduje vysokoškolské vzdělání pro práci učitele mateřské školy. Profesi může vykonávat kdokoliv s dostačujícím středoškolským vzděláním. Přesto učitelů s vysokoškolským titulem přibývá (Rodová & Syslová, 2021).

Začít studovat na pedagogické fakultě a rozhodnout se pro povolání učitele v mateřské škole je nelehkým úkolem jak pro ženy a stejně tak i pro muže. Předpokládá se však, že ve většině případů se člověk, který tohle rozhodnutí udělá, stane učitelem. Ženy a muže motivuje a přivádí k povolání různé hodnoty, přesvědčení či zkušenosti. Rozhodnutí ke studiu je první fází vývoje člověka od ne-učitelství k učitelství. Proces stávání se učitelem je velmi dlouhý a kontinuální. Vlivů během zrodu učitele je velká spousta, můžeme zde zařadit rodinné vlivy, dále vlivy sociální či akademické a musíme také zmínit to, že každý z jednotlivých aktérů má své osobnostní rysy. Nelze v žádném případě předpokládat, že existuje nějaký vrozený koncept učitelství, tento koncept si lidé postupně utvářejí (Wiegerová & Gavora, 2014).

Výběr povolání učitele není lehký krok a lze s určitostí říct, že povolání učitele je velmi náročné na psychiku (Průcha, 2013). Široká část veřejnosti často nabývá dojmu, že u učitelů převažuje množství dovolených a prázdnin, nad přímou prací u dětí. Avšak valná většina

osob taktéž tvrdí, že by povolání učitele dělat nemohla, protože by neměli dostatečnou trpělivost, což však potvrzuje nadměrnou psychickou zátěž (Průcha, 2002).

Dítě v předškolním věku využívá observačního učení, to je typ učení nápodobou či odpozorováním (Svobodová, 2010). Učitel v mateřské škole by měl být pozitivním vzorem pro dítě, jelikož se velkou částí podílí na formování dítěte. S dítětem učitel dochází do styku prakticky denně, a proto je důležité, aby byl dítěti správným vzorem.

2.2 Profesionální identita učitele

Utváření profesionální identity učitele je důležitým procesem každého učitele. Každý učitel si musí tímhle utvářením projít. Lukáčová (2015) profesionální identitou rozumí „*vědomí sebe sama v učitelské profesi*.“ Učitele tedy ve své profesi čeká neustálý proces, kde je třeba si uvědomovat vlastní profesionalitu, tedy uvědomovat si sebe sama v roli učitele. Dále je v učitelské profesi zapotřebí autonomie, tedy vysoká míra odpovědnosti. Očekává se, že učitel bude mít iniciativu přebírat tuhle odpovědnost. Dále je také potřeba sebekontroly a očekává se, že se učitel bude vysoce angažovat v jednání (Lukáčová, 2015).

Utváření profesionální identity úzce souvisí s osobností učitele a jeho pojetím výuky. Utváření profesionální identity učitele je proces, který probíhá postupně. Důležitým procesem, který je součástí vytváření profesionální identity je poznání **sebe sama** a posun do fáze **kým chci být** (Stuchlíková in Dytrtová & Krhutová, 2009).

Studenti učitelství se dostávají do třech fází, které formují pojetí výuky. Budoucí učitelé se dostávají při startu svého studia do fáze, která se nazývá tzv. **startovací identita**. Tato fáze vede učitele k poznání své vlastní motivace, kterou si k výběru profese zvolili. Učitelé si sebou nesou **prekoncepce pojetí výuky**, které jsou vytvářeny z jejich předchozí pozice, kdy byly žáky a studenty. S těmito prekoncepty je nutné nadále pracovat i v průběhu studia učitelství. V následující fázi tzv. **časného pojetí výuky** se student učitelství setkává s teoriemi pedagogiky, psychologie a etiky. Studenti si v téhle fázi musí uvědomit své prekoncepce a jsou následně vedeni ke **konstruování individuálního pojetí výuky**. Ve třetí fázi se budoucí učitelé setkávají s formováním jimi uvědomované koncepce pojetí výuky. V téhle fázi budoucí učitel pracuje s vlastními zkušenostmi, díky kterým má na konci přípravy k dispozici sebereflexi, která může posloužit ke zlepšování se. Ke konci těchto fází by měl mít budoucí učitel, díky širšímu rozhledu, propracovanější pojetí výuky (Spilková in Dytrtová & Krhutová, 2009).

Profesní identita je nedílnou součástí každého učitele. Každý učitel se ve své profesy časem ztotožní a najde si svůj způsob vyučování, který je jedinečný a individuální. Profesní identita se nerozlišuje s ohledem na pohlaví daného učitele. Jde o charakterové vlastnosti daného jedince bez ohledu na to, zdali je žena nebo muž.

2.3 Ženy v mateřských školách

Ženy jsou ve sborech učitelů mateřských škol ve značné početní převaze. Mohlo by se zdát, že ženy jsou biologicky vhodnější pro tuhle profesi, jelikož přivádí na svět děti a většinou zůstávají na mateřské dovolené právě ženy. U žen je typická láska k dětem, což bývá taky jedním z důvodů, proč si právě ženy tak často volí povolání učitele mateřské školy.

Mateřské chování v sobě skrývá určité prvky a znaky, které nejsou naučeným chováním, ba naopak jsou spontánní. Tohle chování je matkám přirozené. Pokud je matka připravena, dokáže instinktivně odhadnout, co její dítě potřebuje. Reakce dítěte vyvolává reakce u matky a vytváří tak dokonalou symbiózu. Ženy jsou vybaveny mateřským chováním díky své schopnosti přivádět děti na svět. Tohle chování se však objevuje i u mužů (Matějček, 2003).

Ženy a mateřství jsou pojmy, které k sobě v každém případě neodmyslitelně patří.

Tradiční společnost považuje mateřství za ženské celoživotní poslání, kterému se podřizuje vše ostatní. Euroamerická kultura uvádí, že mateřství je interval, ve kterém se žena plně věnuje svému dítěti. Ženy odkládají na určitou dobu svůj pracovní život, avšak po uplynutí určité doby se k němu opět vrací (Šed'ová, 2003).

Zdá se tedy, že ženy může do mateřských škol přivádět mateřské chování, které je chováním spontánním. Dítě při příchodu do mateřské školy, převážně odchází z náruče matky, na kterou je zvyklé a přichází do neznámého prostředí. V mateřské škole přichází dítě do prvotního kontaktu s právě s učitelkou, která mu může po dobu nepřítomnosti suplovat matku.

2.4 Muži v mateřských školách

Muži jako učitelé v mateřských školách jsou v současné době zanedbatelnou menšinou. Nízký počet mužů ve sborech učitelů mateřských školách můžeme brát jako podložený fakt. Díky průzkumu Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy (2019) je v mateřských školách 30 804 žen a 209 mužů k roku 2019, což je 0,7 %. Od roku 2010 až doposud se počty mužů v mateřských školách nezvyšují, stále se počty pohybují okolo 0,2 % a v některých letech se

počty mužů dostávali i níže (MŠMT, 2010-2021). České školství je ve značné míře obsazováno ženami a nejen školství. Děti se od útlého věku dostávají do vztyku ve větší míře s ženami (matky, zdravotní sestry, doktorky, učitelky) a s mužem se na institucionální úrovni dítě setká nejčastěji na druhém stupni základní školy. Většinu svého dětství má dítě převahu ženských vzorů a mužské vzory jsou lehce absentující. U dětí jsou mužskými vzory otcové, dědové či rodinní přátelé, většinu svého času však dítě tráví s matkou. Stále častěji ovšem dochází i k absenci mužského vzoru v rodině. Na vině je vysoká rozvodovost, která k roku 2015 činí 47 %, dále můžeme uvést vysoký počet matek samoživitelek, což je 90 % žen z celkového počtu k roku 2013 a vysokému pracovnímu vytížení otců (Fárová, 2018).

Mužský vzor je pro dítě důležitým, jelikož je něčím jiným a odlišným. Muži přistupují k výchově dítěte rozdílněji nežli ženy. Žena dává dítěti potřebnou lásku a péči a muž se oproti tomu nebojí výzev a dobrodružství. Učitel v prostředí mateřské školy dává dětem potřebný mužský vzor, který by se dítěti v předškolním věku měl dostávat. Avšak příliš mnoho mužských učitelů v předškolním vzdělávání v současné době není.

Cooney & Bittner (2001) zmiňují následující kategorie, které popisují muže v mateřských školách a jejich problémy. Prvotními problémy mužů v mateřských školách jsou nízké platy. Muži se stále vidí jako ti, co nosí domů peníze a předškolní vzdělávání jim tak vysoké platy neposkytuje. Taktéž reakce na vstup mužského učitele do mateřské školy není popisována přívětivě. Okolí mužských učitelů předpokládalo volbu typicky mužského pohlaví.

Avšak muži, kteří se již ve sborech učitelů předškolního vzdělávání vyskytují, uvádějí jisté výhody pramenící z feminizovaného prostředí. Pro spoustu mužů bylo překážkou začít se věnovat ženskému povolání, avšak jakmile si za svou volbu stáli a odhodlali se studovat pedagogickou fakultu, pramenily jisté výhody být mužem v jinak ženském povolání. Výhody, se kterými se mohou muži setkat již při studiu, můžeme považovat pro ženy až za diskriminující. Muži mají výhody již od počátku při přijímacím řízení až po start své kariéry, kdy se setkávají prakticky s nulovou nezaměstnaností (Fárová, 2015).

O mužích v mateřské škole můžeme hovořit jako elitě. U mužů se dostávají do popředí typicky ženské vlastnosti, kterými jsou empatie, tolerance, odhodlanost či komunikativnost. Tenhle typ mužů můžeme nazvat jako „elitní maskulinitu“. Muži, kteří se vyskytují v tomhle určitém typu, mají svoje určité charakteristické rysy, do kterých spadá pouhé procento mužů. Elita těchto mužů, je však vnímána pouze ze strany jich samotných (Fárová, 2015).

Muž jako učitel v předškolním vzdělávání je v současné době brán jako unikát. Nízký počet dává mužům prostor ve svém povolání vynikat a stát se jakýmsi vzorem pro další generace mužských učitelů. Problém nastává v tom, že se počty mužských učitelů v mateřských školách nezvyšují.

3 PRESTIŽ UČITELSKÉHO POVOLÁNÍ

Třetí kapitola se zabývá prestiží učitelského povolání. Prestiž učitelského povolání úzce souvisí s pojmy semiprofese, a taktéž s feminizací učitelského povolání.

Prestiž povolání je váženost či úcta, které se jedinec nebo také profese ve společnosti těší a která mu je ze strany druhých prokazována (Šanderová, 2004). Prestiž učitelského povolání je však poměrně složité téma, avšak z dostupných studií vyplývá, že veřejné vnímání profese a představa veřejnosti o profesi učitelského povolání je jiná, než je představa, která je vnímána mezi samotnými učiteli (Smak & Walczak, 2017).

Prestiž učitelského povolání můžeme definovat jako *„soulad očekávání veřejnosti a naplňování těchto podmínek konkrétními učiteli ovlivňuje status učitelského povolání v očích občanů, a tak i podmínky, které společnost učitelům pro výkon jejich profese vytváří. V ČR je prestiž učitelského povolání poměrně vysoká: občané řadí učitele do první poloviny žebříčku prestiže povolání, avšak z ekonomických hledisek (výška platů) je status učitelů poměrně nízký.“* (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 286)

Učitelé mají za úkol připravit děti na výzvy, které jim přinese budoucnost, a taktéž mají za úkol intelektuální rozvoj dětí. Dalo by se tedy očekávat, že tenhle nelehký úkol se bude těšit značné úctě, a taktéž můžeme očekávat i náležitou odměnu, to se však nekoná. V České republice, vyjma předškolního vzdělání, musí mít učitelé pro svou profesi vysokoškolské vzdělání. Nicméně platy vysokoškolsky vzdělaných učitelů s porovnáním s jinou profesí, která taktéž vyžaduje vysokoškolské vzdělání, jsou nižší, z čehož plyne fakt, že učitelé nejsou náležitě finančně oceněni s ohledem na vzdělání, a tedy že se jim taktéž nedostává dostatečné váženosti a důležitosti, a trpí tím jejich společenský status (Majerčíková & Urbaniecová, 2020).

Prestiž profese, a tedy i role učitele, je ovlivněna historickým a společenským kontextem. Dříve bylo vzdělání dostupné pouze pro elitu a učitelé byli zodpovědní rodičům za to, jakou úroveň vzdělání jejich dítě dosáhlo. V meziválečném období se objevovali učitelé, které můžeme kategorizovat jako učitele – akademiky, ti měli vysoké postavení a díky tomu, že jejich předměty měly vysokou úroveň kompetencí, se těšili vysoké prestiži. Naopak druhou kategorií můžeme uvést učitele – venkovské, ti učili na školách, avšak byli vnímáni tak, že postrádali vysokou odbornost, což se taktéž odráželo i na jejich výdělcích (Smak & Walczak, 2017).

3.1 Učitelství jako semiprofese

Jedním z problémů učitelské profese je, že má mnoho dimenzí. Tyhle dimenze je těžké definovat, zvláště při takovém počtu, a tohle právě vedlo k tomu, že část teoretiků začala učitelství nazývat semiprofesí (Lukášová, 2015).

Učitelství je také považováno za semiprofesi, protože splňuje znaky, které mu brání zařadit se po bok uznávaným profesím. Prvním stěžejním bodem je to, že je učitelství vykonáváno ve velkých byrokratických organizacích. Byrokratické organizace jsou uspořádány hierarchicky a vládne zde princip administrativní autority, který postrádá princip autority profesní. Druhým bodem můžeme uvést to, že vykonavatelů profese je příliš mnoho, a na to také navazuje bod třetí, a to je ten, že je mezi vykonavateli příliš mnoho žen (Lukášová, 2015).

Převaha žen v povolání učitele mateřské školy je jednou z příčin, proč je tohle povolání považováno za semiprofesi. Přísun mužů do učitelského sboru předškolního vzdělávání by napomohlo zvýšení prestiže učitelské profese.

3.2 Feminizace učitelského povolání

Feminizaci učitelského povolání můžeme definovat jako „*početní převahu žen zaměstnaných ve školství v pedagogických profesích*“ (Průcha, 2013, s. 77). Vzhledem k tomu, že v mateřských školách v České republice je podle MŠMT (2019) 30 804 žen a 209 mužů k roku 2019, můžeme říct, že povolání učitele v mateřské škole je značně feminizované.

Povolání často bývají rozdělována na typicky ženská a typicky mužská. K typickým příkladům ženských prací můžeme uvést práci ve zdravotnictví, oblasti sociální péče nebo peněžnictví. Technické povolání či přírodní vědy můžeme označit za povolání typická pro muže (Bendl, 2002).

Jednou z příčin feminizace učitelského povolání jsou finanční podmínky. Bendl (2002) a Průcha (2017) se shodují na tom, že muž je považován za živitele rodiny a platy v učitelství nejsou pro muže příliš atraktivní.

Příčin feminizace učitelské profese je podle dělení Bendla (2002) celkem 6 kategorií. Jak už je již zmíněno výše, jedná se stále o to samé, a to je dělba práce na tzv. ženskou a mužskou profese. Díky tomu, že je dlouhodobá převaha žen na školách, dochází k reprodukci další generace. To je však pouze vysvětlení sociologické, velmi zobecněné, neobjasňuje příčinu.

Jako další příčinu můžeme uvést celkově vysokou zaměstnanost žen. Dříve ženy zůstávaly v domácnosti a věnovaly se primárně péči o domácnost a o rodinu, muži tak měli za úkol chodit do práce a vydělávat peníze. V současné době dávají ženy více přednost pracovnímu zařazení nežli péči o další generaci. Spousta žen tedy šla do zaměstnání. Ženy hledaly zaměstnání, která byla pro ně ideální, postupně se dostávaly do sfér zdravotnictví, ekonomiky či školství, a takhle povolání ve velké míře feminizovaly. Dále se můžeme bavit o nízké prestiži učitelského povolání ve společnosti. Bendl (2000) tvrdí, že se učitelské povolání těší poměrně vysoké prestiži veřejného mínění, avšak podle něj to vychází z toho, že respondenti hodnotili spíše náročnost povolání nežli prestiž. Jako příklad uvádí pocit muže – učitele, který sedí ve společnosti právníka, lékaře, konstruktéra, projektanta, fotbalisty či burzovního makléře. Autor uvádí, že se dle jeho mínění právě učitel nebude cítit příjemně, kvůli nízké prestiži povolání. Dalším z důležitých aspektů feminizace školství jsou nízké platové podmínky učitelů. Muži jsou už odedávna bráni jako živitelé rodiny a platy učitelů nejsou tak vysoké, aby byly pro muže atraktivní. Avšak co pro muže nemusí být atraktivní, tak může být pro ženy na druhou stranu dostačující. Plat ženy ve sféře učitelství může být brán jako doplněk k mužskému platu a pro ženu je tedy uspokojivý. Dalším z bodů můžeme uvést náročnost studia na pedagogické fakultě, která se může zdát nižší, nežli na fakultách jiných vysokých škol. Vhodné zmínit je také to, že ženy preferují učení, které je založeno na paměti nežli logické přemýšlení. Učení založeno na paměti jim bez problémů umožní vystudovat fakultu pedagogiky. Ženy mají taktéž větší zájem o to, pracovat s dětmi. Můžeme říct, že ženy mají k péči o děti hodně blízko a také, že výchova a starost o děti je v rodině především přenechána ženám.

Učitelství pro mateřské školy je značně feminizovanou profesí. Může se tak dít díky stereotypnímu rozdělování profesí na ženské a mužské profese, a také díky tomu, že muži nevidí přílišnou prestiž a finanční motivaci v téhle profesi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Praktická část výzkumné práce se zaměřuje na důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy. V úvodu kapitoly jsou představeny hlavní a dílčí výzkumné cíle a hlavní a dílčí výzkumné otázky. Dále je představena použitá výzkumná metoda a participanti výzkumu, které tvořili ženy a muži, kteří figurují na pozici učitele v mateřské školy v České republice. Následující kapitola se zabývá interpretací dat. Jsou zde představeny jednotlivé kategorie a subkategorie, které mi vznikly pomocí otevřeného kódování. Kategorie i subkategorie doplňují opisy částí interview od jednotlivých participantů.

4.1 Hlavní a dílčí výzkumné cíle

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké jsou důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy.

Dílčí výzkumné cíle byly v souladu s hlavním výzkumným cílem. Dílčí cíle jsem si stanovila následovně:

- Zjistit, jak je učitel vnímána genderová role učitele v mateřské škole.
- Zjistit, jaké jsou rozdíly ve vztahu k dětem s ohledem na gender učitele.
- Zjistit, jaké jsou příčiny vysoké feminizace učitelského sboru dle učitelek a učitelů mateřských škol.

4.2 Hlavní a dílčí výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka byla zvolena v návaznosti na téma bakalářské práce. Dílčí výzkumné otázky byly zvoleny v souvislosti s dílčími výzkumnými cíli.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaké jsou důvody žen a mužů pro výběr povolání učitele mateřské školy?

Dílčí výzkumné otázky:

- Jak je vnímána genderová role učitele v mateřské škole?
- Jaké jsou rozdíly ve vztahu k dětem s ohledem na gender učitele?
- Jaké jsou příčiny vysoké feminizace učitelského sboru dle učitelek a učitelů mateřských škol?

4.3 Výzkumná metoda

Výzkumnou metodou bakalářské práce bylo zvoleno polostrukturované interview, které umožnilo proniknout hlouběji do problematiky. Gavora (2010) uvádí, že „*hlavním rysem kvalitativního výzkumu je dlouhodobost, intenzivnost a podrobný zápis.*“

Švaříček a Šed'ová (2007, s. 159) tuhle metodu nazývají hloubkovým rozhovorem. Definována je jako „*nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek*“. Předem bylo zvoleno 16 otázek, které byly doplňovány či upravovány podle potřeby daného participanta. U rozhovorů se dařilo mít s participanty klidné a přátelské klima. Data získaná z interview byla analyzována pomocí otevřeného kódování.

4.4 Výzkumný vzorek

Participantů výzkumu byli 4 ženy a 4 muži, kteří působí v mateřských školách v České republice. Výzkumné šetření bylo realizováno v únoru 2022. Participantů byli osloveni pomocí sociálních sítí. Podmínkou pro hledání výzkumného vzorku bylo najít 4 ženy a 4 muže, kteří působí v mateřské škole, dále také byl podmínkou vyvážený počet participantů výzkumu. S participanty probíhaly setkání pomocí Google Meet z důvodu vzdálenosti bydliště participantů, časové vytíženosti a z části i z důvodu pandemie. Dvě interview byla realizována osobně.

V úvodu interview byli participantů krátce seznámeni s tématem bakalářské práce a byli informováni o anonymitě interview a že získaná data budou použita pouze pro účel bakalářské práce. Dále byli participantů požádáni o svolení rozhovor nahrávat na diktafon.

Na úvod byly zvoleny otázky, které se zaměřovaly na primární důvody výběru povolání učitele mateřské školy, motivaci či reakce okolí. Dále otázky směřovaly na to, jak participantů vnímají postavení žen a mužů v předškolním vzdělávání, či jak jsou vnímáni z pozice dětí. Následující sada otázek směřovala k problematice týkající se feminizace učitelského sboru mateřských škol. A na závěr byly zařazeny otázky, které se zaměřovaly na genderové a biologické role v mateřské škole s ohledem na pohlaví učitele.

Data získaná pomocí polostrukturovaných interview byla přepsána do transkriptu. Pomocí otevřeného kódování byly získaným datům přiřazeny pracovní kódy, kterými byly slova či věty. Pracovní kódy byly řazeny do subkategorií, na základě kterých vznikly kategorie.

4.4.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumným vzorkem byli ženy a muži z celé České republiky. U participantů bylo zjištěno dosažené vzdělání, lokace mateřské školy, ve které působí a délka působení v mateřské škole. Participantů jsou v tabulce rozdělení podle pohlaví a čísla.

Tabulka 1 – Údaje o participantech

Participant	Dosažené vzdělání	Lokace mateřské školy	Délka praxe
Ž1	Bc.	Vesnice	5 let
Ž2	Střední	Město	29 let
Ž3	Mgr.	Město	4 roky
Ž4	Mgr.	Město	7 let
M1	Mgr.	Vesnice	7 let
M2	Bc.	Vesnice	5 let
M3	Mgr.	Město	6 let
M4	Bc.	Město	3 roky

Žena 1 působí v malé vesnické mateřské škole. Má dokončené bakalářské studium a nyní dokončuje studium magisterské. V mateřské škole má 5 let praxe a za dobu působení v mateřské škole se nesetkala s mužem – učitelem.

Žena 2 je vedoucí učitelkou v soukromé mateřské škole ve městě. Má vystudovanou střední pedagogickou školu. V mateřské škole působí 29 let a za svou praxi se s mužem – učitelem taktéž nesetkala.

Žena 3 je začínající učitelkou v soukromé mateřské škole ve městě. Má dokončené magisterské studium a nyní má 4 roky praxe. V průběhu studia na vysoké škole se setkala s mužem – učitelem.

Žena 4 je vedoucí učitelkou v městské mateřské škole. Má dokončené magisterské vzdělání a 7 let praxe v mateřské škole. S mužem – učitelem v mateřské škole zkušenost nemá.

Muž 1 je zástupcem ředitele v mateřské škole, která je lokalizovaná na vesnici. Má dokončené magisterské vzdělání a 7 let praxi v předškolním vzdělávání. V dané mateřské škole je jediným učitelem – mužem.

Muž 2 působí v menší městské mateřské škole. Má dokončeno bakalářské studium. V mateřské škole působí 5 let a je taktéž jediným učitelem – mužem.

Muž 3 působí v mateřské škole ve městě. Učitel 3 působí v mateřské škole pouze na poloviční úvazek, dále vyučuje studenty učitelství pro mateřské školy. Má dokončené magisterské studium a 6 let praxe v předškolním vzdělávání. Po dobu své praxe v mateřské škole byl a je jediným učitelem – mužem.

Muž 4 je začínajícím učitelem v soukromé mateřské škole. Má dokončené bakalářské studium a praxi 3 roky. Je taktéž jediným mužským učitelem v dané mateřské škole.

5 INTERPRETACE DAT

Z interview s učiteli vznikly za pomoci otevřeného kódování 4 významové kategorie, které se dále člení do několika subkategorií, které budou dále více specifikovány.

Subkategorie jsou barevně rozlišeny. Šedá barva znamená, že se odpovědi žen a mužů výrazně nelišily naopak hnědá barva znamená, že se ženy a muži ve svých odpovědích výrazně lišily.

Graf 1 – Přehled kategorií a subkategorií

5.1 Prvotní důvod ke zvolení profese

První kategorie obsahuje 4 subkategorie. První subkategorií je **Preference práce s dětmi**. Byla vytvořena na základě odpovědí participantů, kteří odpovídali na otázky zaměřené na prvotní zvolení profese. Na tuhle subkategorii navazuje další, která nese název **Náhoda a záměr**. Tato subkategorie se zabývá prvotní volbou povolání. V poslední subkategorii nazvané **Reakce okolí s ohledem na gender učitele** jsem se snažila poukázat na rozdíly reakce okolí s ohledem na gender učitele.

5.1.1 Preference práce s dětmi

Tato subkategorie pojednává o hlavním důvodu, ke zvolení profese učitele mateřské školy. Participantů vypověděli, že hlavním z důvodů byl ten, že chtěli pracovat s mladšími dětmi, a to bylo pro ně i motivací.

Ž1 vypověděla, že *„dětská duše je taková čistá, ty děti jsou takový nepopsaný list a člověk stojí u takového toho zrodu té osobnosti a vlastně mi přijde, že ta mateřská škola je taková nejdůležitější fáze toho dítěte, ta mateřská škola přichází k dítěti v takové té nejdůležitější fázi toho dítěte, takže to bylo asi to, takže prostě se mi líbí to, co člověk těm dětem dává tak to se jim potom vrátí.“* Ž2 a Ž4 se s první participantkou shodují v tom, že pro ně byla taktéž motivací práce s dětmi a jejich láska k nim. Vypovídají, že k dětem měli vždy blízko. Ž4 uvedla, že *„malé děti jsou takové tvárné, vyloženě neodmlouvají a dá se s nimi pracovat lépe než se staršíma dětma.“*

Výpovědi mužů, se takřka shodovaly s výpověďmi žen. M1 uvádí, že ho k profesi přivedla touha *„přenášet vědomosti, pracovat s dětmi a učit je. Společně se radovat z toho, co se naučí a co objeví.“* M4 se shodoval s mužskými participanty taktéž, vypověděl, že práce s *„mladší věkovou kategorií je geniální, moc mě to chytlo, baví mě sledovat, jak dělají pokroky a tak.“* M3 obhájil svůj výběr profese tím, že *„jakmile jsem na praxích vlezl do školky, tak jsem věděl, že jsem na správném místě.“*

Můžeme si povšimnout, že odpovědi participantů, se neodlišují v závislosti na genderu. Jak pro ženy, tak pro muže bylo primární motivací pracovat s malými dětmi.

5.1.2 Náhoda a záměr

Subkategorie **Náhoda a záměr** mi vznikla při pronikání do problematiky výběru povolání. Zajímalo mě, zda se výběr profese bude lišit v závislosti na pohlaví. Jelikož je předškolní vzdělávání značně feminizované prostředí, předpokládala jsem, že u žen bude výběr profese záměrný a u mužů spíše náhodný.

Ž2 a Ž4 se shodují na tom, že výběr profese učitele mateřské školy bylo jejich finálním rozhodnutím už takřka od dětských let. Naopak Ž1 říká o výběru profese: *„byla to náhoda, ...Nedostala jsem se na školu, na kterou jsem chtěla, takže jsem zvolila tu, kam by mě vzali.“*

Ž3 se dostala k profesi taktéž náhodou. Vypovídá, že jí výběr profese „doporučili kamarádi, a tak jsem se nad tím zamyslela.“

U mužů byl výběr profese taktéž náhodný nebo záměrný. M4 vypověděl, že si profesi vybral proto „aby někde pracoval, já jsem tenkrát pracoval v jiném zařízení na poloviční úvazek a hledal jsem něco, co by mi ten úvazek doplnilo.“ Podobně na tom byl i další z participantů M2, který musel opustit předchozí pracoviště jiného oboru po reorganizaci a náhodně se dostal k místu učitele v mateřské škole. Nicméně M1 vypověděl, že ho k profesi dovedla: „touha učit, ale i potřeba jakési volnosti, která mi v rámci osnov na základní škole nebyla poskytnuta, ...“

Zaujala mě odpověď M3, který si pevně stál za svým rozhodnutím. „No, protože jsem vystudoval tu vejšku. A jestli se ptáte, proč jsem šel na tu vejšku, tak proto, že jsem měl často na krku mladší sestru, trénoval sem předškolní děti gymnastiku, bavilo mě to s nimi, a i na mě dobře reagovaly. ... mám asi talent.“

Výběr profese byl náhodný i záměrný stejně tak pro ženy i muže. Tahle subkategorie mě překvapila svými výsledky, které se neodlišovaly v závislosti na pohlaví.

5.1.3 Reakce okolí s ohledem na gender učitele

Při rozhovorech mně zaujala rozdílná reakce okolí žen a okolí mužů. Ž2 vypověděla „odjakživa jsem měla ráda děti, takže když jsem se rozhodla jít to studovat, nikdo asi moc překvapený nebyl.“ Ž3 uvedla: „hodně lidí říkalo, že se na to vyloženě hodím.“ Ž4 uvádí, že když se dala na dráhu učitelství tak „v rodině byli všichni asi spokojení a asi je to ani nepřekvapilo ...“ Překvapením pro mě byla odpověď participantky Ž1, která uvedla že okolí reagovalo „Hodně překvapeně. Já jsem měla v takový pubertální fázi, tu fázi, kdy jsem nikdy nechtěla mít s dětmi nic společného a přemýšlela jsem, jestli někdy budu mít svoje vlastní děti, takže pak nastal vlastně zlom v tom dospívání a teď bych to prostě nevyměnila za nic na světě...“ Odpověď participantky souvisel s jejím dospíváním a určitou životní fází, nežli s negativní či pozitivní reakcí na okolí vůči povolání.

Okolí na výběr povolání muže reagovala často, dá se říct, stereotypně.

M1 uvádí „V době, když jsem začínal, učitelů v mateřských školách bylo asi 2 %, mužů, nevím, jak je tomu teď, ale byli všetečné otázky nejen na sexuální orientaci, i na to jako jestli je to v pořádku, jestli se nebojím reakcí rodičů, jestli je to pro mě bezpečné. Dále, že by mě

mohl někdo osočit, nebo nařknout, protože v té době, ve značně feminizovaném prostředí jako muž ve školce byl prostě exot, takže reakce okolí byla takové jako jestli jsem si jistý tou volbou, počáteční tlak, nebo tlak společnosti dokážu překlenout a vytrvat.“

M2 uvádí, že strach z reakce okolí, či rodičů mělo spíše vedení mateřské školy „ředitelka školy z toho měla obavy, že jak bude reagovat okolí“ M3 taktéž vypovídá o tom, že jeho okolí reagovalo ne příliš přívětivě: *No, očekávaně tomu, co to znamená, že to byly takový srandičky od kamarádů, že mám teďka vysokoškolský titul na utírání nudlí a takový věci, ale to bylo ve srandě, a to bylo super, ale občas to někdo vzal i vážně „no tak si pak najdeš nějakou pořádnou práci“ a já říkám „a tohle není jako pořádná práce nebo co, co je podle tebe pořádná práce? Sezení v kanceláři?“ jo a tak, to mě jako trošku mrzelo, ale řekl jsem si, že jsou to hloupi lidi a je mi to jedno ty jejich názory, ale jako já jsem na to byl na všechno připravený, takže mě to nijak nerozházelo“*

Z výše uvedených výroků vyplývá, že většina lidí z okolí učitelů ženského pohlaví nebyla překvapena, ba dokonce okolí bylo spokojeno s volbou profese učitele mateřské školy. Oproti tomu byly reakce na muže v mateřské škole nebyly příliš přívětivé. Okolí mužů, mělo potřebu povolání označit za neplnohodnotnou práci a vedení určité mateřské školy mělo dokonce strach či obavy z reakce okolí, že v jejich mateřské škole vyučuje muž.

5.2 Převaha žen v povolání

Druhá kategorie, která nese název **Převaha žen v povolání**, je zaměřena na možné důvody vysoké feminizace předškolního vzdělávání. Předškolního vzdělávání můžeme označit za značně feminizované. Tato kategorie obsahuje tři podkategorie, které jsou podle participantů možnými důvody vysoké feminizace.

5.2.1 Platové podmínky

První subkategorii jsou platové podmínky učitelů v mateřských školách. Ženy vypovídají o svých platových podmínkách jako dostačujících. Avšak uvádí, že za zodpovědnost a pilnou přípravu by celkové platy učitelů mohly být vyšší.

Ž1 uvedla: *„Já si myslím, že by učitelé, za to jakou zodpovědnost v té práci nesou jak psychickou, jaký psychicky nátlak každý den zažívají, že tu práci opravdu dělají srdcem věřím že spoustu starostí si nosí i domů, ... „myslím si, že by učitel měli být lépe finančně o hodnocení, ale zároveň si myslím, že to není až taková tragédie, myslím si, že bychom na to*

mohli být hůř, ale myslím si, že stále ta práce není natolik dobře ohodnocena, kolik úsilí člověk do té práce dá.“

Ž4 se se svým výrokiem shoduje s Ž1: „Já si myslím, že teď už můžu říct s čistým svědomím, že ano. Vím, že se teďka od prvního ledna dokonce zvyšovaly. Jediné, co bych tak vytkla je ten tabulkový systém, tak tam je strašně maličkatý pokrok těch financí, co se týče odpracovaných let. Tam se to zvedá třeba po, nechci kecat, ale třeba po pětistovce, po sedmi stovkách za 5 až 8 let, hrozně málo, že člověk tyhle peníze má a najednou zjistí, že se mu to za 5 let zvýší, jenom třeba o osm stovek, kterému ještě zdání, tohle jako ne. Když si vezmu, jak v 50 ta učitelka musí makat jo, ty přípravy a těm dětem se věnovat, že to není žádná sranda...“

Ž2 a Ž3 uvádí, že jsou na jejich pozicích v momentální situaci s platem učitele mateřské školy spokojeny.

M1 vypovídá na finanční otázku následovně: *„Mám to zas trošku zkreslené vzhledem k mému postavení v mateřské škole, mám příplatek za vedení. Z pohledu učitele, který tedy před sedmi lety začínal a moje výplata s vysokoškolským titulem byla necelých 20 tisíc čistého a nájmy atd., nemusím říkat teda, že to sotva stačilo na výdaje, tak v té době to bylo určitě nedostatečné, ..., nyní na základě těch příplatků si dovolím říct, že jsem taky spokojený.“* Spokojený se svým platem, nutno však podotknout, že v soukromé sféře je spokojen i M4. Kvůli soukromým důvodům je však nucen v budoucnu předškolní vzdělávání opustit. Uvádí, že *„Jelikož jsme si brali hypotéku a budeme stavět dům, tak budu potřebovat vydělat peníze, takže se budu poohlížet po něčem jiném, ale v ideálním světě by se nám do pár let podařilo založit vlastní dětskou skupinu, což by mě hrozně bavilo.“*

M2 se ohrazuje následovným výrokiem *„V mateřské škole to není dobře ohodnocené, protože jsme hluboko pod průměrem, ani v hrubém, ani v čistém.“*

Z výpovědí žen a mužů vyplývá, že co se ženám může stát dostačující je pro muže málo. Část z mužů je finančně spokojena pozicí, na které působí, shodly se však na tom, že předškolní vzdělávání by mohlo být lépe placeno. Na učitele v mateřské škole je kladena velká zodpovědnost a fyzická náročnost, platy tomu však dle některých participantů neodpovídají.

Ženy taktéž odpovídaly, že si myslí, že mužů v mateřských školách je omezený počet právě kvůli finanční stránce. Ž2 vypověděla „*no tak určitě ta finanční stránka není pro muže lákavá*“. S touthle „teorií“ se shoduje Ž3, která si myslí, že „*možná v tom hraje roli i ta finanční stránka, že by možná mužům tohle povolání po finanční stránce nevyhovovalo, spíš že by hledali odvětví, kde by si vydělali víc peněz.*“

5.2.2 Biologické predispozice

Druhou subkategorií jsou biologické predispozice. Dle následující výpovědi si participant – muži myslí, že ženy mají lepší biologické predispozice pro profesi učitele mateřské školy nežli muži.

M1 vypověděl: „*Ač to nechci přiznat, tak čistě biologicky myslím, že ano, protože v té školce, já sice u těch předškoláků takový rozdíl nevidím, protože předškolák je takový prvňák, zvlášť když má odklad, ale u těch 3 letých dětí si myslím, že ženy mají zpravidla ten mateřský cit rozvinutější, a to ty menší děti potřebují víc, zvláště v době adaptace, jakmile jsou adaptované, tak si myslím, že ten rozdíl mizí, ale myslím, že pro ty nejmenší děti, že lepší hledat to bezpečí u ženy než u muže, zvlášť ve chvíli, kdy se odloučí od maminky, protože zpravidla je maminka na mateřské dovolené, tak je pro ně jednodušší odloučit se od maminky a přejít k jiné „mamince“, takže určitá biologie tam hraje roli, zvláště u těch menších dětí a myslím, že čím jsou děti starší, tak se ten biologický rozdíl maže a u těch předškoláků a na základní škole je to už úplně jedno, jestli muž nebo žena, ale u těch menších dětí z ohledu na to mateřství si dovolím říct, že jsou ženy na to vhodnější.*“

M2 vypověděl: „*Děti učitelky berou jako mamky, protože s maminkami jsou děti často, tatínkové jsou v práci, vlastně do školky z 90 % vodí děti maminky, málo kdy tatínci.*“

M3 měl názor stejný: „*myslím, že obecně jsou na to lepší ženy, protože to tak prostě je.*“

Ženy oproti nárazům mužů tenhle názor nesdílely. Měly pocit, že to zdaleka není záležitost genderu nýbrž povahy a že ženy a muži mají v předškolním vzdělávání stejná práva.

Ž1: „*Myslím si, že to není genderová záležitost profese předškolního pedagoga, myslím si, že je to záležitost lidské povahy. Myslím, že je to záležitost lidského charakteru, myslím si, že jak může být dobrý muž, tak může být dobrá učitelka žena, ale může být i špatným muž učitel a špatná učitelka.*“

Ž2 a Ž3 mají pocit, že muži a ženy jsou pro „*profesi stejně vhodní a měli by být na stejné úrovni*“

Z odpovědí participantů mi vyplývá, že muži mají pocit, že ženy jsou pro profesi učitele v mateřské škole vhodnější. Ženy tenhle názor však nesdílí, mají pocit že ženy a muži v předškolním vzdělávání mají stejná práva jako muži.

5.2.3 Stereotyp

Třetí subkategorií je **stereotyp**. Ženy jsou z nějakého důvodu stereotypně umísťovány právě do předškolního vzdělávání. Na otázku, proč si myslí, že je jistá převaha žen mi participanté výzkumu odpovídali následovně.

Ž1 odpovídala „*Já si myslím, že je to maličko nějakým stereotypem, že máme tady zažito, že do mateřský škol patří ženy.*“ „*Všichni máme zažito, jakože učitelka – ženská, v mateřský škole už tuplem.*“ Na tenhle výrok navazovala odpověď Ž2, která má pocit, že více mužů v předškolním vzdělávání by bylo za vzor a přílákalo tak muže další. „*Myslím, že je to i tím, proto že to dělá těch mužů tak málo, že kdyby jich bylo víc těch mužů, tak by se jich na to víc dalo, na tu profesi.*“

Muži se taktéž shodují s daným výrokiem, že jsou ženy brány v předškolním vzdělávání jako stereotyp. M3 uvádí „*Protože je to vlastně tak dané společností už od začátku, chlapi jsou třeba učitelé na základně nebo na střední, ale není to tak společensky zažité, aby chlap učil ve školce.*“ Tenhle výrok taktéž potvrzuje M4 „*Je to dané tím stereotypem, že to tak vždycky bylo.*“

Ženy a muži se tedy shodli na tom, že jsou ženy stereotypně umísťovány do předškolního vzdělávání.

5.2.4 Učitelství jako semiprofese

Čtvrtou subkategorií je **Učitelství jako semiprofese**, která pojednává o tom, jak svou profesi vidí učitelé mateřských škol a jak ji podle nich vidí okolí. Tahle subkategorie souvisí s prestiží učitelké profese, tedy vážeností či úctou, které se učitelství těší a které mu je ze strany druhých prokazováno (Šanderová, 2004). Učitelé se často setkávají s negativními reakcemi na jejich povolání.

Ž1 uvádí reakce okolí „*Panebože, jak to můžeš dělat*“, „*to já bych nevydržela*“, „*to musí být na palici*“. Uvádí že se s těmito výroky „*absolutně neztotožňuje*“, „*bohužel vím, že i v mém okolí je spousta lidí, kteří považují právě učitelství nebo respektive učitelství v*

mateřské škole za neplnohodnotné povolání, a je to pro ně spíš jako forma hlídání“. Že okolí bere předškolní vzdělávání za formu hlídání říká i Ž2, ale stejně jako Ž1 se s tím neztotožňuje. *„Jsme vzdělávací instituce, ale spousta lidí nemá vůbec přehled, co se třeba ve školce dělá.“* Ž3 vypovídá, že problémem může být nevědomost: *„oni prostě nevidí za tím to další, co my pro ty děti děláme, chystáme, plánujeme, co vlastně zastáváme za ty rodiče“.*

Muži se ve své podstatě svými odpovědi shodovali s ženami. M1 má pocit *„myslím, že to tak je, protože zpětná vazba ze školky nejsou známky. Vlastně ze školky nemá dítě hodnocení, ze školky nejsou poznámky, ze školky se nosí výkresy a získané dovednosti, ale nenosí se písemky, kde je vidět, jestli se ty i/y naučil nebo ne a myslím, že je to podcenění a neznalost prostředí.“* Má pocit, že adekvátní zpětná vazba by dopomohla k lepšímu vnímání profese ze strany druhých. Muži taktéž zastávají názor, že o semiprofesi mluví lidé, kteří nemají s předškolním vzděláváním žádné zkušenosti. Muži se taktéž snaží o kladnou propagaci svého povolání. M3 uvádí, že *„já všude, kde chodím, s kým mluvím, tak dbám na to a kladu důraz, že je to vzdělávací instituce, že my jsme učitelé rovnocenní s jakýmkoliv jinými učiteli, to není rozhodně o hlídání dětí“.*

5.3 Vztah k dětem s ohledem na gender učitele

Třetí kategorií, která vznikla byla nazvána jako **Vztah k dětem s ohledem na gender učitele**. Obsahuje dvě subkategorie, které objasňují vztah k dětem s ohledem na gender daného učitele. První subkategorie nazvaná **Mateřský klín** objasňuje vztah žen dle participantů k dětem a druhá subkategorie **Akční muži** objasňuje vztah mužů k dětem dle participantů výzkumu.

5.3.1 Mateřský klín

Subkategorie **mateřský klín** vznikla dle odpovědí participantů. Odpovědi se nelišily v závislosti na genderu participantů. Z níže uvedených transkriptů je možné si povšimnout, že u žen převažuje silný mateřský cit a převažují typicky ženské vlastnosti jako je starostlivost, péče, něžná náruč či empatie.

Dle participantky Ž4 vnikl název kategorie **Mateřský klín**, uvedla: *„teplá náruč té ženy je prostě nenahraditelná, ten mateřský klín.“* S tímhle názorem se shodovala většina participantů, jak ženy, tak i muži. Ž1 uvádí: *„My jako ženy máme takové ty mateřské pudy,*

jsme pořád takové hodně ostražitě, opatrné, a že jakmile dítě leze na průlezku, tak my už vidíme, jak je pod průlezkou v kaluži krve. ... jsme hodně opatrné.“

Podle odpovědí je tedy možné usoudit, že ženy v mateřské škole jsou více opatrné a dbají více na bezpečnost dětí. Důležité je taktéž zmínit, že dle participantů ženy dbají na emoční stránku dítěte. Ž3 uvádí *„Já myslím, že ty děti třeba za učitelkou dojdou, když se budou chtít třeba pomazlit, nebo upadnou, něco se jim stane, tak se půjdou za učitelkou vybrečet a pomazlit.“*

S názorem, že jsou ženy více mateřské a pečující se shodují i muži. Často se zmiňují o tom, že u žen do profese proniká jejich mateřská stránka a děti je berou jako „maminku“.

M1 uvádí: *„Ženy jsou více mateřské a opečovávají.“* S tímhle výrokiem se shoduje taktéž M2: *„Ty učitelky to berou jako mamky, jsou starostlivější.“*

Dále je vhodné zmínit, že ženy dle participantů výzkumu dbají více na to, aby si děti neublížili či taktéž, aby byly čisté. M3 uvádí *„Myslím si, že ženy víc pečují o ty děti, že jako dbají na to, aby byli všichni čistý, aby neměli nějaký škrábanec a takové věci, aby všechno bylo tak, jak má být a dbají na pocity a emoce těch dětí a všechno tohle obecně.“*

S tím se taktéž shoduje M4 *„Celkově si myslím, že ty ženy jsou takové pečující a opatrovatelské ve smyslu, že třeba chlap, třeba děčko spadne, a vidí, že mu nic není, tak si ho nevšímá, ale ta učitelka ho vezme, obejmě, utěší. Já třeba řeknu „vstaň, opraš si ruky a jdeme dál“, a ty ženy jsou hodně pečující.“*

Ženy tedy dle participantů dbají více na emoční stránku dětí, jsou starostlivé a pečovatelské. U žen se tedy objevují typicky ženské vlastnosti.

5.3.2 Akční muži

Subkategorie **Akční muži** vyplývá z odpovědí participantů. Odpovědi se, jako v předchozí subkategorii, nelišily v závislosti na gender daného participanta. Participantů se shodovali na tom, že u mužů převažují typicky mužské vlastnosti.

Ženy mají pocit, že muži provádí s dětmi aktivity, na které by si dle Ž2 *„ženská netroufla“*. Ženy také zmiňují, že si nemyslí, že jsou muži neopatrní, mají však větší odvalu, co se týče aktivit s dětmi. Podle Ž1, která vypověděla: *„Věřím tomu, že ti muži jsou takoví odvážnější, že jsou energičtější, a že těm dětem vlastně víc dovolí. Že nejsou tak opatrní, jako věřím tomu“*

samozřejmě, že dávají pozor na bezpečnost, ale ne tak jak my ženy.“ Ž2 taktéž zmiňuje: „myslím, že ti chlapi tu zodpovědnost vnímají jinak, než ženy“

Ženy tedy sami sebe považují za méně odvážné, nežli jsou muži. Muži taktéž podle participantky Ž3: *„dokáží pracovat s hlasem, s mimikou, dokáží třeba ty děti strhnout víc než třeba ta žena, mají takovou tu přirozenou autoritu.“*

Muži potvrzovali, co ve svých interview vypověděly ženy. Muži se vnímají jako více odvážní jedinci, co se týče aktivit s dětmi. Vypovídají, že s dětmi dělají akční aktivity a dbají u dětí na výkon. Muži se mají snahu dle participantů děti více vést k samostatnosti. Avšak je taky nutno zmínit výrok participanta M1: *„nejde genderově říct, že všechny ženy děti opečovávají a všichni muži je vedou ke sportu, to si myslím, že není fér, ale s dětma jsem víc kámoš a blbnu snima, v rámci bezpečnosti.“* S tímhle se ztotožňují i další muž M2 *„já třeba s nimi hraji fotbal, dělám srandy, lehnu si s nimi na koberec, děláme blbosti a ty děcka to baví.“* M3 čerpal z vlastní zkušenosti v mateřské škole: *„co jako na sobě třeba pozoruju, tak my muži spíš dbáme třeba na výkon, ale tím nemyslím, že by museli mít denně naučenou básničku nebo písničku nebo vypracovaný pracovní list, Myslím k výkonu je třeba disciplína, že když se něco řekne, tak to platí, nějakou autoritu, aby ty děti byly schopný fungovat a byla třeba i větší zábava a takhle nějaký dobrodružství, když jsme šli třeba do parku, tak jsem jim řek že vyšplháme na ten kopec, ...“* S tímhle se shodoval i M4 *„Holčičce spadne pastelka, učitelčina reakce je taková, že se zohne a podá jí to, ale já si toho třeba všimnu, a čekám, dokud si to třeba nepodá sama, nebo mě nepožádá o pomoc.“*

Dle odpovědí participantů z interview vyplývá, že muži vedou děti více k samostatnosti a vytvářejí dětem adrenalinovější aktivity. Vyplývá taktéž, že u mužů převažují typicky mužské vlastnosti.

5.4 Převažující pozitiva

Poslední kategorie nazvaná **Převažující pozitiva** obsahuje čtyři podkategorie. První subkategorie **Více mužů od mateřských škol** představuje přínos mužů do mateřských škol. Druhá subkategorie **Reakce rodičů** poukazuje na rozdílné odpovědi žen a mužů v závislosti na zkušenosti s mužem v mateřské škole. Podkategorie **Setrvání u profese** se týká dlouhodobosti v profesi.

5.4.1 Více mužů do mateřských škol

Nízká četnost mužů v mateřských školách přináší otázku, zda jsou muži vhodní do mateřských škol nebo jestli je o muže v mateřských školách zájem. Ve většině případů se ženy i muži shodovaly na tom, že muži do mateřských škol patří.

Ž1 uvádí „*myslím, že bych do každé školky povinně poslala aspoň jednoho chlapa*“. Má pocit, že by muži mohli do mateřských škol přinést jiný pohled na věc. Ž2 se inspiruje na sociálních sítích, kde sleduje muže – učitele mateřských škol „*co třeba sleduji chlapy ze školky na youtube, ...*“. Muži mají dle participanky odlišné nápady na aktivity v mateřské škole a ráda od nich čerpá inspiraci. Ženy mají pocit, že by muž v mateřské škole byl zpestřením. Dále také uvádí Ž3 „*ženy mají takové stejné myšlení a ten muž, dokáže myslet trošku jinak, možná trošku logičtěji*“. Muž by tedy do mateřské školy vnášel jakousi rozmanitost.

Muži mají pocit, že v mateřských školách chybí diverzita. M2 uvádí, že „*problémem jakéhokoliv odvětví je jednostrannost pohlaví, myslím, že jsou zaměstnání, že z fyziologického hlediska jsou povolání, pro které je vhodný muž, třeba u soustruhu, v ocelárnách nebo tak, ale ve školství si myslím, že není potřeba aby byl takový značný rozdíl*“. M2 zmiňuje, že muži v mateřských školách mohou být ku prospěchu dětem z neúplných rodin. „*Ten mužský vzor tam chybí, vyloženě je to poznat na tom, když je dítě z neúplné rodiny. Když jsou rodiče rozvedení, tak ani jedno to dítě nemá v péči otec, soudně, a to dítě po tom přijde, pomazlit se, protože ten chlap tam chybí.*“ M3 navrhuje, aby v každé mateřské škole byl alespoň jeden muž.

Ženy a muži se v zásadě shodují na tom, že muži do mateřských škol patří. Do mateřských škol vnáší ozvláštnění a nový pohled na věc.

5.4.2 Reakce rodičů

Reakce rodičů na mužského učitele jsou podle výroků participantů rozlišné, než když vidí ve třídě mateřské školy ženu. V jedné z předchozích kategorií jsem zmiňovala, že vedení mateřské školy mělo obavy z přijetí mužského učitele. Reakce rodičů je taktéž vhodné zmínit.

Ženy uvádí jisté obavy z reakcí rodičů na mužského učitele Ž3 uvádí „*pro některé rodiče by to nemuselo být příjemné*“ a Ž4 uvádí „*já si právě myslím že zrovna maminky holčiček by nebyly úplně spokojené.*“ U žen tedy došlo k jistým obavám, že si rodiče budou myslet, jak

uvedla Ž1 „*můžou si myslet, že ti muži vlastně jsou úchylové, pedofilové a jsou v něčem prostě zvláštní a není to prostě v pořádku, že chtějí učit v mateřské škole nebo pracovat u dětí.*“

Dle odpovědí mužských participantů usuzuji, že ženy odpovídaly z důvodu nezkušenosti s muži v předškolním vzdělávání. Muži naopak uváděli, že pro rodiče jejich přítomnost ve třídě byla spíše překvapením. M1 si vybavuje vtipnou situaci: „*Já si vzpomínám na první den, kdy ti rodiče byli překvapení, protože přišli do třídy s dvěma kytkami a před nimi stál učitel a učitelka, tak nevěděli, co s tou kytkou a nevěděli, ani kam s očima, ale postupem času, jak se i ta společnost proměňovala, tak i ty rodiče mě poznávali, a poznali že jsem vlastně normální chlap, a teď už chlap od rodiny, poznaly, že jsem normální, a že mám prostě touhu vzdělávat děti, tak vlastně v průběhu i ty děti i ty rodiče všimli, že v té školce je tolik postrádaný ten mužský vzor.*“ M4 vtipně zmiňuje, že na něj dobře reagují hlavně matky. M3 uváděl, že jisté obavy na začátku byly, ale „*děti jsou nejlepší reklama.*“ Uváděl také, že pokud chodí domů spokojené děti, tak i rodiče brzo pochopí, že muž v mateřské škole není zvláštností, nýbrž přínosem.

5.4.3 Setrvání u profese

Setrvání u pomáhající profese se může jevit jako nelehký úkol. Učitelství se řadí do profesí, u kterých hrozí syndrom vyhoření (Géringová, 2011). Participant uvádí, že učitelství je naplňuje a plánují u něj zůstat, jeví se však možnost menší pauzy.

Ž1 uvádí „*Určitě mám v plánu se do budoucna věnovat učitelství, ale pokud by se mě zeptal, jestli tuhle profesi chci dělat až do důchodu, tak bych jednoznačně řekla, že ne, protože věřím, že taková krátkodobá pauza taky neuškodí.*“ Ž3 se vyjádřila podobně: „*nemám žádné myšlenky opustit školství a učitelství a věnovat se třeba něčemu jinému, určitě bych nevolila cestu, že bych odešla ze školství třeba do kanceláře, ale šla bych třeba do jiného zařízení nebo třeba do jiné oblasti, třeba volnočasové oblasti, pro obměnu.*“ Ž2 se zmiňuje o tom, že ji na svém povolání naplňuje zpětná vazba od dětí a má v plánu u své profese setrvat.

Muži měli odlišné názory, co se týče setrvání u profese. Problém nastává u finanční stránky a kariérního postupu. M1 obhajuje své rozhodnutí „*z určitého tlaku na lepší ekonomické zabezpečení vlastní rodiny aspiruji na vedení a organizaci, takže teď aktuálně studuji školský management, takže mě také čeká bakalářka, takže se tomu hodlám věnovat, ale i tak jako muž z pohledu ekonomických ambicí bych nechtěl být zaměstnanec do konce své praxe a*

budu aspirovat na nějaký kariérní postup.“ M4 má obavy ze setrvání u profese z finančních důvodů *„ty peníze nejsou takové, a jelikož jsme si brali hypotéku a budeme stavět dům, tak budu potřebovat vydělat peníze“* vypovídá však, že by nerad opouštěl předškolní vzdělávání a v ideálním světě by si založil vlastní dětskou skupinu. M3 se věnuje předškolnímu vzdělávání na poloviční úvazek, druhou polovinu úvazku vyplňuje jako učitel na vysoké škole. Vypověděl *„co se týče předškolního vzdělávání, tak tomu se plánuji věnovat na furt, 1. nic jiného neumím 2. má to obrovský smysl a je to jedna z nejdůležitějších profesí vůbec a pokud bych jenom mohl změnit jenom malý kousíček světa.“*

Z výše uvedených výpovědí participantů mi vyplývá, že se jak ženy, tak i muži plánují věnovat předškolnímu vzdělávání i nadále. Muži však vypovídají více cílevědomě a mají aspirace kariérního růstu. Muži v otázce ohledně spokojenosti financí vypovídali, že jsou na svém postu finančně spokojeni, proto mě překvapilo rozhodnutí ohledně nesetrvání u profese.

6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Pomocí polostrukturovaných interview, která byla realizována s ženami a muži, kteří jsou učiteli mateřských škol, byla získána data, ze kterých byly vytvořeny kategorie. Kategorie pomáhají objasnit důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské. S pomocí kategorií a subkategorií byly zodpovězeny hlavní a dílčí výzkumné otázky.

Ženy i muži se shodovali, že důvodem k výběru povolání učitele mateřské školy byla práce s dětmi. Učitelky a učitelé taktéž uváděli touhu učit. Mladší věková kategorie se jevila jako jeden z důvodů, kdy jsou děti ještě tvárné a pracuje se s nimi lépe než se staršími dětmi.

Dle odpovědí participantů můžeme usoudit, že se u žen a mužů objevují typicky ženské či typicky mužské vlastnosti. Ženy jsou více empatické a pečující, muži více akční či autoritativní. Muž a žena předávají dětem rozdílné vzorce chování. Kombinace ženského a mužského vzoru plyne jako výhoda.

Genderová role je v mateřské škole vnímána stereotypně. Dle názoru učitelek a učitelů by více mužů v předškolním vzdělávání přineslo jistou diverzitu. Nevyváženost učitelského sboru brání správnému vnímání genderové role. Učitelky uváděly strach z reakcí rodičů na muže – učitele. Učitelé však uváděli pozitiva plynoucí ze sebe sama ve výchovně-vzdělávacím procesu. Plyne mi z toho neinformovanost ze strany žen, která brání ve správném vnímání genderové role.

Odpovědi participantů se v mnohém lišily v závislosti na genderu daného učitele. Z interview vyplývá, že jednou z příčin jsou platové podmínky učitelů, učitelky uváděly, že na pozicích jsou se svým platem spokojeni, avšak učitelé, kteří jsou jinak na svých pozicích platově spokojeni díky příplatkům, mají potřebu kariérního růstu a také zmiňují, že by jejich profese mohla být lépe finančně ohodnocena. Jednou z dalších příčin jsou biologické predispozice. Muži uváděli, že jsou ženy biologicky vhodnější pro povolání učitele mateřské školy. Poslední zjištěnou příčinou vysoké feminizace byl stereotyp. Dle participantů je v naší společnosti zažito, že do mateřské školy patří žena.

7 DISKUSE

Výsledky výzkumu se částečně shodují s výzkumem, který provedla Fárová (2015). Ta se zabývala konstrukcí maskulinity ve feminizovaném prostředí. Fárová (2015) taktéž shledává povolání učitele mateřské školy za feminizované, kdy počty žen značně převyšují počty mužů ve sborech učitelů mateřských škol. Výzkumy se shodují v tom, že ač by se zdálo, že muži se budou setkávat s nedůvěrou, tak si mužů v povolání učitele mateřské školy jak rodiče, tak učitelé velmi váží a cenní si je.

Výzkum Fárové (2015) taktéž zmiňuje o jakési „elitní maskulinitě,“ kdy participanti výzkumu tvoří „lepší“ verzi maskulinity, která je obohacena o ženské stereotypní rysy. Participanka mého výzkumu zmiňuje, že profese učitele mateřské školy není záležitost genderu, nýbrž lidské povahy. Pokud bychom tedy vzali muže s povahou „elitní maskulinity“, vznikl by nám ideální kandidát na učitele mateřské školy. Ženy jsou často vnímány jako vhodnější kandidátky pro volbu povolání učitele v mateřské škole, uvádí Fárová (2015). Participanti mého výzkumu, konkrétně muži se shodují s tím, že jsou ženy vhodnější pro povolání učitele v mateřské škole, díky biologickým predispozicím. Participantky, v mém výzkumu se však proti této výpovědi ohradily s tím, že mají pocit, že muž a žena mají stejná práva a možnosti.

Vnímání profese učitele mateřské školy souvisí s prestiží učitelského povolání. Prestiž povolání je váženost, či úcta, které se jedinec (profese), ve společnosti těší a která je mu prokazována (Šanderová, 2004). Dle participantů mého výzkumu, je učitelství často považováno za *semiprofesi*. Participanti mají za to, že za *semiprofesi* je učitelství považováno od lidí, kteří nemají představu o tom, jakou mají učitelé náplň práce. Zdá se, že část okolí participantů považuje předškolní vzdělávání pouze za hlídání dětí a starost o ně. S tímto tvrzením, se jak participanti mého výzkumu, tak participanti výzkumu Fárové (2015) neshodovali. Participanti výzkumu Fárové (2015) zdůrazňují, že jejich práce nespočívá v péči o malé děti a starosti o ně, ale že mají na starost taktéž výchovu a vzdělávání dětí, což je neméně důležitá činnost. Participanti tedy vypovídají, že jejich povolání není pouze pečovatelské, ale má i jiný, výchovně – vzdělávací záměr.

S autorkou výzkumu „*konstrukce maskulinity ve feminizovaném prostředí*“ se výsledky výzkumu shodují v částech výzkumu týkajících se mužů v mateřských školách. Konkrétně tedy v části vnímání profese a biologické vhodnosti.

7.1 Limity výzkumu

Během výzkumu bylo objeveno několik faktorů, které výzkum limitovaly.

Prvním faktorem, který byl pro můj výzkum limitujícím je, že 6 ze 8 interview probíhalo za pomoci platformy Google Meet. Částečně tomu tak bylo kvůli vzdálenosti bydliště participantů výzkumu, ale taktéž kvůli stále působící pandemické situaci. Tři participanté, všichni muži, měli při probíhajícím interview zapnutou kameru, ostatní participanté měli zapnutý pouze mikrofon, což ovlivnilo atmosféru rozhovoru.

Dostupnějšími participanty pro můj výzkum se mi jeví muži a jejich ochota spolupracovat. Při oslovení muže jsem dostala prakticky okamžitou odpověď a souhlas s podílením se na výzkumu. U oslovených žen jsem často skončila bez reakce nebo byly z nevyhovujících důvodů vyřazeny.

Dalším limitem mého výzkumu byla nezkušenost výzkumníka. Myslím, že mnou navržené otázky mohly být do jisté míry lépe promyšlené, i přes to však byly naplněny cíle výzkumu. V poslední řadě je třeba zmínit nemožnost zobecnitelnosti výsledků, která vychází z povahy kvalitativního designu výzkumu.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Při interview s ženami a muži jsem se seznámila s důvody, které je vedly k výběru povolání učitele mateřské školy. Z interview vyplynulo mnoho zajímavých zjištění, která by při aplikování v praxi mohly fungovat. První zjištění pramenilo z kategorie **Převaha žen v povolání**, konkrétně ze subkategorie **Platové podmínky**. Mým zjištěním bylo, že platové podmínky jsou pro učitele uspokojivé (z části i díky jejich pozici v mateřské škole). Dále však ženy uváděly, že si myslí, že plat učitele v mateřské škole může být pro muže neatraktivní. Zvýšení platů učitelů mateřských škol by pomohlo přivést do předškolního vzdělávání více mužů, a tím by se taktéž snížila feminizace sborů učitelů mateřských škol. Dalším bodem mého doporučení pro praxi mateřských škol je adekvátní zpětná vazba mezi učiteli mateřských škol a rodiči. Na vyšších stupních vzdělávání, jako je základní, střední či vysoká škola apod., jsou studenti hodnoceni známkami, tudíž zpětná vazba ze školy je viditelná. To se však netýká předškolního vzdělávání, kde občas jedinou zpětnou vazbou je nástěnka na chodbě mateřské školy, kde jsou vidět pouze výkresy. Adekvátní zpětná vazba mezi rodiči a učiteli by dopomohla správnému vnímání profese a taktéž by informovala rodiče o jejich dítěti a jeho vzdělávání v mateřské škole.

Posledním doporučením pro praxi, které vyplývá z mého výzkumu, je žena a muž ve třídě mateřské školy. Žena a muž mají typicky odlišné vlastnosti. Dle teoretické části i odpovědí participantů výzkumu jsem dospěla k názoru, že u žen převládají typicky ženské vlastnosti jako je empatie, ohleduplnost, pečlivost apod. a u mužů převládají typicky mužské vlastnosti jako je odvážnost, podnikavost, energičnost. Můžeme říct, že jak žena, stejně tak i muž mají k dětem odlišný přístup. V případě umístění ženy a muže do jedné třídy mateřské školy by tyhle odlišné vzory mohly být dětem ku prospěchu.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce byly důvody žen a mužů k výběru povolání učitele mateřské školy. V úvodu bakalářské byl představen pojem gender a pojmy úzce související. Dále bylo představeno povolání učitele mateřské školy a motivace k výběru profese. Poslední kapitola teoretické části práce byla zaměřena na prestiž povolání učitele mateřské školy a navazující pojmy jako je učitelství jako semiprofese a feminizace učitelského povolání.

Praktická část bakalářské práce navazovala na teoretickou část. Cílem bylo zjistit jaké jsou důvody žen a mužů k výběru povolání mateřské školy. K zjišťování cílů bakalářské práce byla využita metoda polostrukturovaného interview s učitelkami a učiteli mateřských škol. Nejprve jsme se zaměřila na prvotní důvod ke zvolení profese. Výsledky pro mě nebyly překvapením, jelikož hlavním důvodem pro výběr povolání byla láska k dětem. Co pro mě bylo překvapením, byla reakce okolí na vstup mužského učitele do mateřské školy, zatím co ženy se s negativní reakcí nesetkávají, muži ano. Z výsledků výzkumu je také patrné, že mužů na pozicích učitelů mateřských škol je nedostatek z finančních důvodů. Muži jsou stále stereotypně uváděni jako živitelé rodin a má se za to, že profese učitele v mateřské škole by rodinu neživila. Žena a muž v mateřské škole mají každý svou nenahraditelnou roli. U žen převažují typicky ženské vlastnosti jako je empatie, starostlivost či opatrnost, u mužů se objevují typicky mužské vlastnosti, kdy muži jsou akčnější, odvážnější a nebojácní. Učitelka a učitel předávají dětem určité odlišné vzorce chování.

Cíle, které jsem si pro svůj výzkum vytyčila byly naplněny. Závěrem lze konstatovat, že důvody žen a mužů pro výběr povolání učitele v mateřské škole se v mnohém nelišily v závislosti na pohlaví participanta výzkumu. Mými participanty byly 4 ženy a 4 muži tudíž jsem měla možnost porovnat výpovědi jednotlivých participantů výzkumu. Jak žena, tak i muž mají v mateřské škole své nenahraditelné místo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Best, D. L., & Foster, D. J. (2004). Gender and culture. In *Encyclopedia of Applied Psychology*. Wake Forest University, Winston-Salem, North Carolina, USA. 52-63.
2. Bendl, S., & Kucharská, A. (2008). *Kapitoly ze školní pedagogiky a školní psychologie*. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha, 2008, 139–144.
3. Bendl, S. (2002). Feminizace školství a její pedagogické konsekvence. *Pedagogická Orientace*, (4),19-35.
4. Cooney, M., & Bittner, M. (2001). Men in Early Childhood Education: Their Emergent Issues. *Early Childhood Education Journal*. 29(2).
5. Český statistický úřad (2016). *Gender: Základní pojmy*. [citováno 2022-04-20] Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/gender/gender_pojmy
6. Dytrtová, R., & Krhutová, M. (2009). *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada.
7. Fawkner, H. J. (2012). *Body Image Development – Adult Men*. Encyclopedia of Body Image and Human Appearance. UK: Leeds Metropolitan University, Leed.
8. Fárová, N. (2018). Muži do škol? Ano! Ale...:Potřeba mužů v primárním vzdělávání. *Gender a výzkum/Gender and research*, 19(1), 82-104.
9. Fárová, N. (2015). Muži učitelé v mateřských školách – konstrukce maskulinity ve feminizovaném prostředí. *Gender / Rovné Příležitosti / Výzkum*,16(1), 46-56.
10. Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido.
11. Géringová, J. (2011). *Pomáhající profese – tvořivé zacházení s odvrácenou stranou*. Praha: Triton.
12. Janošová, P. (2008). *Dívčí a chlapecká identita: vývoj a úskalí*. Praha: Grada.
13. Karsten, H. (2006). *Ženy – muži*. Praha: Portál.
14. Křížková, A., & Sloboda, Z. (2009). *Genderová segregace českého trhu práce: kvantitativní a kvalitativní obraz*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
15. Lippa, R. A. (2008). Sex Differences in Personality Traits and Gender-Related Occupational Preferences across 53 Nations: Testing Evolutionary and Social-Environmental Theories. *Archives of Sexual behavior*. 39, 619-636.
16. Lukášová, H. (2015). *Učitelské sebepojetí a jeho zkoumání*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.

17. Majerčíková, J., & Urbaniecová, K. (2020). Prestiž učitelství v mateřské škole optikou subjektivní percepce učitelek. *Studia Paedagogica*, 25(1), 51-77.
18. Matějček, Z. (2003). *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál.
19. Maršíková, M., & Jelen, V. (2019). Hlavní výstupy z Mimořádného šetření: ke stavu zajištění výuky učiteli v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
20. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (2010-2021). *Genderová problematika zaměstnanců ve školství*. Dostupné z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/genderova-problematika-zamestnancu-ve-skolstvi>
21. Oakley, A. (2000). *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál.
22. Orel, M., Obereignerů, R., & Mentel, A. (2016). *Vybrané aspekty sebepojetí dětí a adolescentů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
23. Paulík, K. (2010). *Psychologie lidské odolnosti*. Praha: Grada.
24. Průcha, J. (2017). *Moderní pedagogika*. Praha: Portál.
25. Průcha, J. (2002). Učitel – současné poznatky o profesi. Praha: Portál.
26. Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
27. Press, S. (2014). *Sociology reference guide. Gender roles & equality*. Ipswich, Massachusetts: Salem Press, a division of EBSCO Information Services.
28. Rodová, V., Syslová Z. (2021). Profesní identita studentek učitelství pro mateřské školy a její odraz v portfoliu. *Pedagogická orientace*. 31(1), 35-69.
29. Svobodová, E. (2010). *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál.
30. Smak, M., & Walczak, D. (2017). The prestige of the teaching profession in the perception of teachers and former teachers. *Edukacja*, (5), 22-40.
31. Šanderová, J. (2004). *Sociální stratifikace*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum.
32. Šedřová, K. (2003). Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět. *Studia Paedagogica*. 51(8). 11-27.
33. Štech, S. (1994). Co je to učitelství a lze se mu naučit? *Pedagogika*, 44(4), 310-320.
34. Švaříček, R., & Šedřová, K. (2007). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.

35. Velentová, M., Šmídová, I., & Katrňák, T. (2007). Genderová segregace trhu práce v kontextu segregace vzdělanostní: mezinárodní srovnání. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. 8(2), 43-52.
36. Vašutová, J. (2007). *Být učitelem*. Praha: Univerzita Karlova v Praze.
37. Vašutová, J. (2004). *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido.
38. Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou v mateřské škole? Pohled kvalitativního výzkumu. *Pedagogická orientace*. 24(4), 510-534.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Přehled kategorií a subkategorií	31
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Údaje o participantech	29
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Rozhovor s učitelkou

Příloha P II: Rozhovor s učitelem

PŘÍLOHA P I: ROZHOVOR S UČITELKOU

Jaký byl hlavní důvod, proč jste si zvolil/a povolání učitele v mateřské škole?

Byla to náhoda. Já vím, že asi takovou odpověď jste nečekala, ale u mě to byla spíš náhoda. Nedostala jsem se na školu, na kterou jsem chtěla, takže jsem zvolila tu, kam by mě vzali. Tak jsem šla na tuhle školu a vlastně v průběhu praxí a v průběhu studia jsem zjistila, že mě ta práce hodně baví, že mě baví být s dětmi, takže spíš to byla náhoda a ten důvod je náhoda, než aby to byl účel.

Co Vás motivovalo?

Mě strašně baví to, že ta dětská duše je taková čistá, ty děti jsou takový nepopsaný list a člověk stojí u takového toho zrodu té osobnosti a vlastně mi přijde, že ta mateřská škola je taková nejdůležitější fáze toho dítěte. Takže to bylo asi to, prostě se mi líbí to, že co člověk těm dětem dává tak to se jim potom vrátí.

Jak reagovalo okolí na to, že se chcete stát právě učitelkou v mateřské škole?

Hodně překvapeně. Já jsem měla v takový pubertální fázi, tu fázi, kdy jsem nikdy nechtěla mít s dětmi nic společného a přemýšlela jsem, jestli někdy budu mít svoje vlastní děti. Takže pak nastal vlastně zlom v tom dospívání. Teď bych to prostě nevyměnila za nic na světě, takže musím říct, že okolí bylo hodně překvapené. Spíš jsem se setkávala s těmi reakcemi jako se setkávám teď „panebože, jak to můžeš dělat“, „to já bych nevydržela“, „to musí být na palici“. Spíš takový to překvapení, takový ten šok a spíš takové ty negativní reakce, než aby mi někdo řekl, jakože jo tak to musí být super práce.

Jak vnímáte postavení žen v této profesi?

Já jsem se ještě v mateřské škole s mužem nesetkala, ale přijde mi, že ať už je to škola nebo školka, že ty děti na tu mužskou autoritu reagují trochu jinak než na tu ženskou. Takže za mě učitelé ve školách ve školkách ano. Myslím si, že i pro spoustu dětí i rodičů a je to vlastně rarita. Všichni máme zažito, jakože učitelka – ženská, v mateřské škole už tuplem, a přijde mi, že pro ty děti je to taková zvláštnost a že ten chlap u nich má jakoby větší respekt, než ta ženská a přijde mi, že i ty rodiče mají jakoby z toho chlapa větší respekt, než má ta žena. Myslím si, že naopak ty ženy jsou právě podceňované nebo podhodnocované, že se prostě řekne „no to je jenom učitelka“ a to je prostě to na co jsem odpovídala předtím, že většina těch lidí z mého okolí, tak rodičů nevidí vlastně, co dál za tou prací všechno je a že to není jako no ona je to jenom učitelka a že to není jako to bylo dřív, že prostě dneska už ty učitelky musí mít nějakou kvalifikaci asi musí dodělávat vzdělání, že ve spoustě mateřských škol přichází o místo kvůli tomu že, nemají tu potřebnou kvalifikaci.

Považujete tuhle profesi za náročnou, jestli ano, dokážete říct z jakého hlediska?

Myslím si, že jo samozřejmě ne fyzicky, ale myslím si, že jsi psychicky je to hodně náročná profese a myslím si, že bude náročnější a náročnější, a i vzhledem k tomu, co se všechno dělo a co se všechno dít bude a má to obrovský vliv na nás na lidi, a i na ty děti takže si myslím že ta profese náročná je a že náročná bude.

Proč si myslíte, že je jistá převaha žen v téhle profesi?

To je zajímavá otázka, já jsem nad tím zrovna nedávno přemýšlela. Já si myslím, že je to maličko nějakým stereotypem, že tady máme zažito, že do mateřských škol patří ženy. Protože osobně si myslím, že je zažito, že jakmile se chlap má trochu víc dětem, tak je okamžitě označován za úchyla, pedofila a někomu to může být prostě nepříjemné. To, že chlap má rád děti, že chlap tíhne k dětem a že ho ta práce u těch dětí baví a přijde mi to zvláštní, že u žen je to vlastně naprosto v pořádku, ta láska k těm dětem, ale u chlapa je to prostě je to prostě nějaká rarita a nemáme to tady zažité, tak okamžitě to označujeme za něco špatného. Takže za mě je to asi nějaká stereotypizace, že máme tady zažito, že do mateřský školek patří ženy, takže ti rodiče si můžou si myslet, že ti muži vlastně jsou úchylové, pedofilové a jsou v něčem prostě zvláštní a není to prostě v pořádku, že chtějí učit mateřské škole nebo pracovat u dětí.

Jaký máte názor na to, že učitelství bývá považováno za semiprofesi?

Já se s ním absolutně neztotožňuju a bohužel vím, že i v mém okolí je spousta lidí, kteří považují právě učitelství nebo respektive učitelství mateřské škole za neplnohodnotné povolání a je to pro ně spíš jako forma hlídání. Takže bohužel se s tím setkávám v mateřský škole jako ze strany rodičů a neztotožňuju se s tím, absolutně ne, protože já bych těm lidem doporučila ať si jdou tu práci zkusit aspoň na týden a věřím tomu, že by všichni poznali, že ta práce je absolutně o ničem jiném, než o tom, že mi tam ráno rodiče dají dítě a já odpoledne vrátím a celý den si s ním jenom hraju a nedělám vlastně nic jiného, takže pro mě tohle tvrzení je hodně bolestivé a nerada do téhle té matiky s některými lidmi za předávám, protože potom to nedopadá dobře. Já se snažím samu sebe, respektive profesi předškolního pedagoga hodně hájit, ale ten někdo, kdo má nějaké svoje zarputilé přesvědčení, tak toho prostě člověk už nepřesvědčí.

Myslíte si, že je Vaše práce dobře finančně ohodnocena?

No to si nemyslím. Já si myslím, že by učitelé, za to, jakou zodpovědnost v té práci nesou, jak psychickou, tak jaký psychicky nátlak každý den zažívají, že tu práci opravdu dělají srdcem. Věřím, že spousta starostí si nosí i domů a že to není jako zamknu kancelář odcházím a vracím se zítra v 8 a teprve jako zapnu pracovní mód. Myslím si, že by učitelé

měli být lépe finančně o hodnocení, ale zároveň si myslím, že to není až taková tragédie. Myslím si, že bychom na to mohli být hůř, ale myslím si, že stále ta práce není natolik dobře ohodnocena kolik úsilí člověk do té práce dá.

V čem myslíte, že se liší přístup žen a přístup mužů k dětem? Dokážete říct nějaké typické znaky pro každé pohlaví?

Věřím tomu, že ti muži jsou takový odvážnější, že jsou energičtější a že těm dětem vlastně víc dovolí. Že nejsou tak opatrní, jako věřím tomu samozřejmě, že dávají pozor na bezpečnost, ale ne tak jak my ženy. My, jako ženy máme takové ty mateřské pudy, že jsme pořád takové jako hodně ostražitě, opatrné a že jakmile dítě leze na průlezku, tak my už vidíme, jak je pod ní v kaluži krve. Myslím si, že ti chlapi jsou v tomhle mnohem víc nad věcí, že si myslím, jako nemůžu říct, že nejsou opatrní a věřím tomu samozřejmě, že dávají pozor na bezpečnost a na všechno, ale že v těchto aktivitách jsou odvážnější a dokážou tím dětem právě ukázat úplně jiné věci. Dovedou s těma dětma mnohem víc, než si to dovolíme my samy ženy. My okamžitě vidíme ty nejhorší scénáře a ty chlapi to ani nenapadne. Prostě všechno by se mohlo stát nechci říct, že jsou muži jednodušší, ale oni na spoustu věcí prostě nepřemýšlí. Je to samé jako v mateřství, že prostě že ty maminky jsou prostě takové strašně opatrné a ti tatínkové jsou prostě takoví bláznivější a oni s těma dětma dělají takový neskutečný věci, takže v tomhle si myslím že ti chlapi jsou prostě odvážnější. Věřím tomu, že s těmi dětmi dokážu udělat aktivity kterých se my ženy bojíme a pro ně je to naprosto přirozené. Je to jako úplně v pořádku, takže věřím tomu, že dokážou těm dětem předat úplně jinou energii než my ustrašené ženské.

Myslíte, že děti vnímají odlišně ženy učitelky a muže učitele?

Já tomu věřím, dokážu si představit, že ten muž bude v těch dětech vyvolávat takovou tu přirozenou autoritou takový, ten přirozený respekt, protože zase je to něco zvláštního, je to něco, co oni neznají, takže věřím tomu, že ten chlap si lépe zvládat zjednat pořádek, ale to je nějaká moje představa, se kterou nemám zkušenost a ta realita může být vlastně úplně jiná. Nebo naopak třeba ty děti ho sežerou za živa, protože zase to je prostě o povaze toho muže, takže věřím, že ty děti dokážou toho chlapa vidět jinak, ale na druhou stranu si myslím, že je to zase o povaze a povaze toho učitele, že může jinak vidět mě a jinak kolegyni stejně jako mě a kolegu. Nedokážu říct, jestli by to bylo, protože jsme každý jiného pohlaví nebo každý máte jiný přístup k těm dětem

Myslíte, že by mělo být v mateřských školách více mužů-učitelů? Proč ano, proč ne?

Já si myslím že jo. Já bych do každé školky povinně poslala aspoň jednoho chlapa, a to jenom kvůli tomu, že si myslím, že nám ti chlapi můžou předat úplně jiný pohled na věc.

Nejenom dětem, ale i nám učitelkám, že nám můžou v mnohých věcech otevřít oči ať už učitel nebo asistent mám zkušenost teda s asistentem, že i my se od nich máme nebo i můžeme spoustu co naučit.

Plánujete se věnovat této profesi dlouhodobě? Naplňuje Vás tato profese?

Určitě mám v plánu se do budoucna věnovat učitelství, ale pokud by se mě zeptal, jestli tuhle profesi chci dělat až do důchodu tak bych jednoznačně řekla, že ne protože věřím, že taková krátkodobá pauza taky neuškodí. Myslím si, že třeba i na to, aby se dal člověk psychicky dohromady, takže je to docela potřeba. Dokážu si představit, že bych tuhle profesi dělala odteď až do konce života, ale věřím tomu, že i kdybych na nějakou dobu přestala, že bych se k profesi zase moc ráda vrátila, že určitě mám v plánu dělat do budoucna, ale neříkám že po celou dobu.

Máte pocit, že se doba, vzhledem ke genderovým rolím v mateřských školách, posouvá vpřed?

Já řekla, že ano, ale taky záleží na tom, kde ta školka je. Věřím, třeba, že nějaká školka ve velkoměstě možná tuhle problematiku otvírá mnohem víc než nějaká vesnická školka. My jsme právě taky vesnická školka a musím říct, že jsem se s touhle tematikou nesetkala, že bych ji musela řešit nebo, že by se třeba děti na to ptaly, ale věřím tomu, že právě v nějakých velkoměstech je tahle problematika mnohem rozšířenější a zároveň si myslím, že je to taky o přístupu těch rodičů. Pokud je tohle pro rodiče tabuizované téma, tak potom to bude problém i v té školce a pokud by té školce teda měl být učitel muž tak je možné, že by ses tím ti rodiče právě špatně ztotožňovali, právě z nějakého stereotypního důvodu, jakože je muž ve školce. No tak to je určitě nějaký pedofil to jsi na ni budeme dávat pozor jestli se jako náhodou něco ve školce neděje tady našemu Pepíčkoví, že si právě myslím, že by i v tomhle pohledu mohl nastat problém, pokud by tam byly rodiče, kteří nejsou nějak úplně otevření těm v uvozovkách novým výstřelům trendu, tak věřím, že by to potom mohl být problém, že by nějak chodili a schválně by ti děti naváděly je „Pepíčku a co pan učitel a nedělá ti něco“ ale zase je to prostě o rodičích a je to o komunikaci s těmi rodiči, myslím si že je to potom hodně o té vzájemné spolupráci s tou mateřskou školou.

Myslíte, že je obecně předškolní vzdělávání otevřeno více mužům, než tomu bylo dříve?

Sama za sebe nemůžu říct, nevím ale, jediné, co tak díky těm sociálním sítím, tak si jako všímám, že těch mužů učitelů je mnohem víc v těch mateřských školách nebo já sem je teď mnohem víc začala objevovat díky těm sociálním sítím a je mě to samotnou překvapilo, že docela dost poměrně mužů tu předškolní pedagogiku studuje. Za mě je to super, že pracuje v mateřských školách a zároveň jako funguje i na těch sociálních sítích, že vlastně no já

nechci říct, že by se za tu práci měl stydět, ale že jde jako s kůží na trh, že jako taky si myslím, že jít s takovoule tematikou na ty sociální sítě může být takový dost problematicky, že se tam do něj jako někdo pustí, že to není úplně normální, když nějaký chlap pracuje v mateřské škole, ale věř věřím tomu, že se to rozšiřuje, že se bude rozšiřovat a myslím si, že je to právě i díky tomu, že tihle odvážlivci jdou sociální sítě a spousta těch můžu nebo spíš kluků, kteří teď přemýšlí nad tím, co budou vlastně studovat a připadali by si divný pokud by šli studovat předškolní pedagogiku, tak ti vlastně zjistí, no nejsem jediný. Musí to dodělat a je to v pohodě, tak věřím, že se to do budoucna určitě začne rozšiřovat až bude v těch můžu v té mateřské škole víc.

Myslíte si, že jsou ženy vhodnější pro tuhle profesi?

Myslím si, že to není genderová záležitost profese předškolního pedagoga. Myslím si, že je to záležitost lidské povahy. Myslím, že je to záležitost lidského charakteru, že jak může být dobrý muž, tak může být dobrá učitelka žena, ale může být i špatným muž učitel a špatná učitelka. Mám pocit, že tohle není úplně i záležitost vzdělání. Já se třeba moc neztotožňuji s myšlenkou toho že, by si některé ženy měly dodělávat vzdělání jenom, aby si udržely místo učitele mateřské školy. Pedagog je prostě profese, která se musí dělat srdcem a není to o tom, že mám napsaných o 10 knížek víc, ale je to opravdu přístup k těm dětem. To není něco, co se člověk může naučit, je to něco, co si musí člověk nosit v sobě.

PŘÍLOHA P II: ROZHOVOR S UČITELEM

Jaký byl hlavní důvod, proč jste si zvolil povolání učitele v mateřské škole?

No, protože jsem vystudoval tu vejšku. A jestli se ptáte na to, proč jsem šel na tu vejšku, tak nevím, já mám ségru o 9 a půl roku mladší, takže jsem ji měl často na krku a do toho jsem trénoval malé děti gymnastiku, předškolní, bavilo mě to s nima a i na mě dobře reagovaly, třeba oproti jiným cvičitelům sem si řek, že v tomhle mám asi talent, tak jsem zkusil tu školku no.

Co Vás motivovalo?

Ta sestra byla taková lehčí motivace, spíš to byl takový skok do vody. Co třeba.

Jak jste se dostal k této práci nebo co Vás k práci přivedlo?

No, jakmile jsem na praxích vlezl do školky, tak jsem věděl, že jsem na správném místě, takže už v prváku jsem začal na různé záskoky pracovat, pak během třetíáku jsem vlastně pracoval komplet celej rok a už to bylo.

Jak reagovalo okolí na to, že se chcete stát právě učitelem v mateřské škole?

No, očekávaně tomu, co to znamená, že to byly takový srandičky vod kamarádů, že mám teďka vysokoškolskej titul na utírání nudlí a takový věci, ale to bylo ve srandě, a to bylo super, ale občas to někdo vzal i vážně „*no tak si pak najdeš nějakou pořádnou práci*“ a já říkám „*a tohle není jako pořádná práce nebo co, co je podle tebe pořádná práce? Sezení v kanceláři?*“ jo a takovýdle, to mě jako trošku mrzelo, ale řekl jsem si, že jsou to hloupí lidi a je mi to jedno ty jejich názory, ale jako já jsem na to byl na všechno připravenej, takže mě to nijak nerozházelo.

Jak vnímáte postavení žen v této profesi?

No je těžce převládající nad mužema samozřejmě, víc jak v poměru 100:1 a jinak si myslím, že je to jako opomíjená profese. „*No vy si tam jen hrajete s těma dětma a ty nemusíš nic dělat, jenom tam hlídáš ty děti, než si pro ně přijdou rodiče,*“ a mě to přijde vlastně škoda, že se tak ti učitelé nebo i učitelky v těch školkách tak berou, že to je brané v podstatě jako hlídací služba, a ne jako instituce.

Jak vnímáte postavení mužů? Jaké je Vaše postavení v MŠ, předpokládám, že jste jediný učitel ve vaší mš

No, tak je to těžší v tom, že jako já jsem vlastně hodně na očích, když je každá holka nebo ženská tak je jedna z X, takže třeba když není na poradě někdo tak není a nikdo si toho pořádně ani nevšimne, ale vlastně cokoliv třeba, co já mám špatně, tak se to hned ví, protože jsem to já, že jo, takže jsou na mě jakoby větší nároky, třeba se jako ode mně míň čekalo,

třeba, že nebudu vyplňovat třídnici, což jako reálně se nestalo, ale takovýdle organizační věci. Bylo řečeno, že mi budou odpouštět, já jsem řekl proč, co je na tom dělat, co ostatní, ale jinak já obecně nedělám věci tak, aby se na mě museli brát ohledy, nebo něco takového, takže, moje postavení je stejné asi jako kohokoliv jiného, já to tak nikdy nebral, že bych si připadal, že sem tam jedinej, výmečnej, že bych potřeboval mít nějaký ústupky nebo tak to ne ...

Ve svojí knize jste zmiňoval, že Vás často využívají na stěhování nábytku a takové ty chlapské práce.

Jo je to tak, to jsou takový ty srandy právě, mě to jako vůbec nevádí, protože zas někdy někdo zase udělá za mě, ale je to takový symbióza, ale je to tak logicky, že když je potřeba, přestěhovat skříň tak to nebudou dělat 50kg holky, ale pošlou na to mě, což si myslím, že je v pořádku jako.. No my nemáme školníka, my máme školnici takže prostě když přijde na nějaký těžký práce jsem tam.

Považujete tuhle profesi za náročnou, jestli ano, dokážete říct z jakého hlediska?

Je to náročná práce i fyzicky, to si lidi třeba moc neumí představit, že když za ten den třeba když já jsem ve školce tak nachodím i 12 tisíc kroků, že to je dost fyzicky náročný, nehledě na to že člověk furt ohýbá k nějaký dětem, něco nosí tam zpátky, a pak je to samozřejmě psychicky náročná práce, protože zodpovídám za 25 dětí, malinkých, který jsou vlastně na mě závislé, musím fungovat s rodičma, kolegyní, je tam ten velkej tlak, že prostě třeba když jsme venku tak člověk furt musí být ve střehu a tak se nedá vypnout ani na půl minuty, protože ten psychický tlak je poměrně velký, ale jakoby já jsem si zvyk, takže mi to nějak už nepříjde, ale vím, že ze začátku, tak to bylo hodně náročný pro mě, asi jako pro každého.

Proč si myslíte, že je jistá převaha žen v téhle profesi?

Protože to je dané historicky, že prostě ženy se staraj o děti a hotovo. A tohle prostě není práce mužů a když si vezmeme třeba dobu komunizmu, což je nedávno tak prostě chlap jde do práce, přijde domu a tím to pro ním končí, a ženská jde do práce, stará se o věci, stará se o domácnost a tohle všechno jakoby u nás prostě žije a ještě dlouho bude.

Jaký máte názor na to, že učitelství bývá považováno za semiprofesi?

Tak učitelky jsou hloupé, když o sobě říkají, že jen hlídají děti apod. tak se pak nemůžou divit, když si to o sobě říkají sami, to jakoby doktoři o sobě říkali, tak k nám přijdou, my něco napíšem a pošlem je domů. Musí každý začít u sebe. Já všude kde chodím, s kým mluvím, tak dbám na to a kladu důraz, že je to vzdělávací instituce, že my jsme učitelé rovnocenní s jakýmkoliv jinýma učitelama, to není rozhodně o hlídání dětí, jestli jste četla moji knihu, tak víte a samozřejmě pokud tak někdo říká, je to velká škoda, protože tím

vlastně škodí i všem ostatním a já to tak absolutně nevnímám a myslím že je to jedna z absolutně nejdůležitějších profesí vůbec. Jenomže ono taky v české republice je pouze 13 % vysokoškolsky vzdělaných lidí v mateřských školách, bohužel my jsme na okraji zájmu vlády

Myslíte si, že je Vaše práce dobře finančně ohodnocena?

Ty finanční podmínky těch učitelů mateřských školách jsou, neříkám, jako teď už je to lepší, ale pořád to není dobrý, a to je taky taková věc, jak jsme se bavili na začátku, „tam si nevyděláš prachy v té školce, proč tam budeš“, jako chlap, jako ještě furt máme takovej společenskej koncept, že prostě chlap musí vydělávat strašný prachy, aby se ženská asi mohla válet doma, nebo něco, ale i přes to všechno je to jakoby čistě ženská práce, i když se to už lepší.

V čem myslíte, že se liší přístup žen a přístup mužů k dětem? Dokážete říct nějaké typické znaky pro každé pohlaví?

Myslím si, že ženy víc pečují o ty děti, že jako dbají na to, aby byly všechny čisté, aby neměli nějaký škrábanec a takovýdle věci, aby všechno bylo, tak jak má být a dbají na pocity a emoce těch dětí a všechno tohle obecně, že jo, ženský rysy, a muži co jako na sobě třeba pozoruju, tak my spíš dbáme na třeba výkon, ale tím nemyslím, že by museli mít denně naučenou básničku nebo písničku nebo vypracovaný pracovní list k výkonu nesmyslů. Jako je třeba disciplína, že když se něco řekne, tak to platí. Nějakou autoritu, aby ty děti byly schopný fungovat a byla třeba i větší zábava a takhle nějaký dobrodružství, když jsme šli třeba do parku, tak jsem jim řek, že vyšplháme na ten kopec, brodili jsme se po 4, naprosto šílený a tohle ženy asi neudělaj. Jako všechno má svoje pro a proti, není to o tom, že někdo je lepší a někdo horší, ale ty přístupy se samozřejmě liší,

Myslíte, že děti vnímají odlišně ženy učitelky a muže učitele?

Co sem právě měl kolegyň, i se záskokama třeba 6-7, bylo vidět třeba, že ke kolegyním dojdou když mají nějakou starost a za mnou přijdou zablblnout, zacvičit nebo třeba zahrát fotbal, že to podobně funguje podobně jako v rodině, doma taky dítě přijde za tátou s něčím jiným, než za mámou, myslím že je to normální, když jsme tady měli studentku, tak ta říkala, že fungujeme jako rodina, že vlastně cizí člověk z vnějšku, to tak vnímal a myslím, že ty děti to vnímají až moc dobře a že jim to prospívá.

Myslíte, že by mělo být v mateřských školách více mužů-učitelů? Proč ano, proč ne?

Určitě, minimálně jeden v každé školce, jenomže v České republice je 5 a půl tisíce školek a mužů je 250 dohromady ve všech školkách.

Chová se k Vám kolektiv mateřské školy jinak, kvůli tomu, že jste muž?

Já jsem nikdy nenechal nikoho, aby se ke mně choval jinak, takže mě prostě berou takového jaký jsem, kdybych byl holka, myslím, že bych se neprojevoval jinak, myslím, že se ke mně chovají stejně, nebo ze začátku než si zvyknou tak možná trochu, ale jak říkám.

Plánujete se věnovat této profesi dlouhodobě? Naplňuje Vás tato profese?

Jo, takhle, já jsem přestoupil na výšku a učím učitelky ve školce, dělám hodně praxe, v mateřských školách jsem dennodenně, ale sám už neučím v mateřské škole, ale co se týče předškolního vzdělávání, tak tomu se plánuju věnovat na furt, 1. nic jiného neumím 2. má to obrovský smysl a je to jedna z nejdůležitějších profesí vůbec a pokud bych jenom mohl změnit jenom malý kousíček světa, udělám to.

Máte pocit, že se doba, vzhledem ke genderovým rolím v mateřských školách, posouvá vpřed?

Určitě, vůbec veškerý tento gender se mění a myslím, že je to dobře, někdy to jde do extrému, ale už se boří ty nesmysly, jako, že má být chlap v továrně a ženská doma u plotny, středověký, no to je ještě nedávno, ale jsou to nesmysly, ale myslím že doba tomu prospívá a že se to bude jenom lepší, že chlap ve školce bude čestné povolání jako jakékoliv jiné.

Myslíte, že je obecně předškolní vzdělávání otevřeno více mužům, než tomu bylo dříve?

To hodně, rozhodně je to vítané, že rodiče, tak i ředitelky ..už je to vlastně čest, že když jsem nastupoval na bakaláře, tak ta doba taková ještě nebyla a i zhruba po těch 12 letech je to jinde a myslím, že i ta společnost to vnímá jinak a bude se to jenom lepší doufám.

Jak reagují rodiče na Vás jako na muže-učitele?

Někdo byl skeptický na začátku, ale já jsem vždycky říkal, že děti jsou nejlepší reklama, pokud děti chodí rády do školky, pokud o mně mluví, tak ty rodiče po týdnu se rovnou otevřeli, ještě když mám ještě ty univerzitní tituly, tak to taky o něčem vypovídá, i když jako, je to papír, ale na ty lidi to působí, ale naprostá většina s tím byla srozuměná a někteří říkali, že je to báječný že jste tady, že je to to nejlepší co se mohlo jejich „Tomáškoví“ mohlo stát, že bude mít chlapa v té školce, že nečekali, že by se jim to povedlo, takže za mě jenom pozitiva.

Myslíte si, že jsou ženy vhodnější pro tuhle profesi?

Já myslím, jako že by tam právě mělo být obojí, naprostý ideál by byl jeden chlap a jedna žena na třídu 50:50, protože by se to vyvažovalo, někdo by se staral o to jejich blaho, někdo by je motivoval k tomu být lepší, někdo by s něma blbnul, někdo jim pofoukal, utěšil je. Myslím, že obecně jsou na to lepší ženy, protože to tak prostě je, ale ta vyrovnanost by byla ku prospěchu všem, hlavně těm dětem, protože když si to tak vezmeme, dítě se narodí, táta chodí do práce, máma, občas babi, teta, kamarádky, přijde do školky, ženský učitelky, první

stupeň učitelka, druhý stupeň většina učitelek ženských, ale pokud toho učitele do toho dostanou už ve školce tak je to jen výhoda.